

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

ГРОМАДСЬКА ДУМКА В УКРАЇНІ НАПЕРЕДОДНІ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ 2007 РОКУ

Серпень 2007 р. - Вересень 2007 р.

Цю публікацію було підготовлено IFES для Агентства США з міжнародного розвитку

**ГРОМАДСЬКА ДУМКА В УКРАЇНІ
НАПЕРЕДОДНІ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ
ВИБОРІВ 2007 РОКУ:
РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ IFES.
ВЕРЕСЕНЬ 2007 РОКУ**

Серпень 2007 р. — Вересень 2007 р.

Цю публікацію було підготовлено IFES для
Агентства США з міжнародного розвитку
відповідно до Партнерського договору
№. 121-A-00-07-00701-00
у рамках Угоди №.DGC-A-00-01-00004-00.

Відмова від відповідальності

Погляди авторів, виражені у цій публікації, не
обов'язково відображають позицію Агентства
США з міжнародного розвитку чи уряду США.

**ГРОМАДСЬКА ДУМКА В УКРАЇНІ
НАПЕРЕДОДНІ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ
ВИБОРІВ 2007 РОКУ:
РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ IFES.
ВЕРЕСЕНЬ 2007 РОКУ**

Ракеш Шарма, Кетлін Хольцварт і Рола Абдул-Латіф
Copyright © IFES. Авторські права захищені.

IFES
1101 15th Street, NW
Ste. 300
Washington, D.C.
U.S.A.

Авторські права
Авторські права захищені. Жодна частина цього звіту не може бути відображена або передана у будь-якій формі та у будь-якому вигляді без попереднього дозволу видавця.

Подяка від IFES

Ця публікація стала можливою завдяки щедрій підтримці американського народу за допомогою Агентства США з міжнародного розвитку відповідно до умов Партнерського договору No. 121-A-00-07-00701-00 згідно з Угодою № DGC-A-00-01-00004-00.

IFES виражає вдячність своїм співробітникам за надану ними допомогу у проведенні дослідження, редагуванні та публікації цього видання.

Надруковано у Сполучених Штатах Америки
ISBN 1-931459-22-3

ЗМІСТ

Резюме.....	5
Громадська думка щодо поточної соціально-політичної ситуації в країні.....	13
Громадська думка щодо парламентських виборів у вересні 2007 р.	17
Громадська думка та обізнаність щодо виборчого процесу.....	25
Громадська думка щодо лідерів та інституцій	31
Ставлення до політичних партій.....	35
Ставлення до демократії.....	37
Громадянська активність.....	41
Місьцеве самоврядування	43
Зовнішня допомога.....	45

РЕЗЮМЕ

Це п'ятнадцяте дослідження громадської думки, проведене IFES в Україні. У цьому звіті пропонуються результати останнього дослідження IFES з посиланнями на попередні опитування, здійснені в Україні. З 28 серпня по 11 вересня 2007 року було опитано 1265 респондентів по всій Україні. Ця кількість включала національну вибірку з 1200 респондентів та додатково 65 респондентів з Києва. Дані було оцінено за регіонами, віком і статтю для забезпечення їхньої загальнонаціональної репрезентативності у відношенні дорослого населення (18+) в Україні. Похибка вибірки такого розміру складає $\pm 2,75\%$. Опитування та обробка даних були проведені компанією „GfK Ukraine”, розташованою у Києві. Фінансування опитування було забезпечено Агентством США з міжнародного розвитку (USAID).

СТАВЛЕННЯ ДО ПОТОЧНОЇ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ В КРАЇНІ

Українці, серед яких опитування було проведено лише за кілька тижнів до парламентських виборів 30 вересня, йшли до виборів, будучи головним чином незадоволеними поточною політичною та економічною ситуацією в їхній країні. Результати опитування свідчать про те, що українці були більше схильні відзначити спад, аніж покращення соціально-політичної ситуації за останні кілька років. Що стосується політичної стабільності, то більшість українців вважає, що у цій сфері відбувся спад (62%). Сорок дев'ять відсотків згодні, що те ж саме відбувається в економічній галузі, у порівнянні з лише 19% тих, на чию думку, в економіці відбулися покращення. Більшість (52%) переконана, що боротьба з корупцією залишається на тому ж рівні, тоді як 36% вважають, що відбувся спад. Тридцять один відсоток думає, що єдність серед українців послабшала, а 54% вірять, що вона залишилася такою ж; на думку 35% респондентів державна влада стала менше поважати права людини, у той час як 51% вважають, що все залишилося, як було. На думку тридцяти двох відсотків опитаних відносини з Росією погіршилися на противагу 19%, які вірять у те, що ці відносини покращилися. Що стосується західних країн, то 20% переконані, що відносини покращилися, тоді як 13% вважають, що погіршилися. П'ятдесят один відсоток і 40% відповідно вважають, що від-

носини як із Заходом, так і з Росією залишилися такими, яким вони були минулого року.

З огляду на спад, який, як вбачається, відбувся у деяких важливих питаннях упродовж минулого року, не дивно, що значна частина населення України є дуже або певною мірою незадоволеною економічною ситуацією (83%), політичною ситуацією (82%) та зовнішньою політикою (61%) України. Незадоволення політичною ситуацією та зовнішньою політикою посилюється з часу проведення IFES дослідження в Україні у листопаді 2005 року.

Більше восьми з десяти українців (85%) описують поточну економічну ситуацію як погану або дуже погану. Тоді як 43% заявляють про те, що економічне становище їхньої родини залишилося незмінним протягом минулого року, у 37% воно погіршилося, а у 17% — покращилося. Майже чверть (24%) очікують, що економічне становище їхньої сім'ї залишиться таким же у наступному році, тоді як 21% чекають на погіршення, а 16% — на покращення.

Респондентам запропонували перелік державних органів і закладів та попросили оцінити рівень корупції в них. У кожному випадку більшість вва-

жає, що рівень корупції дуже або до певної міри серйозний у таких інституціях: лікарні (83%), правоохоронні органи (83%), суди (83%), університети/школи (76%), податкові органи (76%), митні органи (75%), Верховна Рада (68%), Кабінет Міністрів (62%) і Секретаріат Президента (55%).

Українці більше схильні до того, щоб виражати недостатню довіру провідним закладам та особистостям країни. З трьох головних політичних фігур держави українці більше довіряють, ніж недовіряють лише Прем'єр-міністру Віктору Яну-

ковичу. Сорок дев'ять відсотків заявили про те, що вони довіряють Януковичу, а 48% — що не довіряють. Президенту Віктору Ющенку довіряють 44% і не довіряють 52%, тоді як стосовно Юлії Тимошенко це співвідношення виглядає, як відповідно 41% проти 55%. Сорок відсотків виражають свою довіру Верховній Раді, тоді як 56% дотримуються протилежної думки. Лише 33% довіряють Міністерству юстиції України і дещо більша кількість (44%) — Кабінету Міністрів. Більшість виразили свою довіру засобам масової інформації (61%) та армії (53%).

СТАВЛЕННЯ ДО ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ У ВЕРЕСНІ 2007 РОКУ

Більшість українців (58%) погоджуються з рішенням оголосити дострокові парламентські вибори у вересні, тоді як 30% не погоджуються з рішенням щодо оголошення дострокових виборів. Більшість респондентів у п'яти з шести географічних регіонів погоджуються з рішенням щодо оголошення дострокових виборів. Єдиний виняток — східний регіон, де думки розділилися — 41% підтримують це рішення, а 40% проти нього.

Більш ніж вісім з десяти дорослих українців вважають, що вони дуже налаштовані (58%), або ймовірно (27%) будуть голосувати на вересневих виборах. Тільки дев'ять відсотків говорять, що вони ймовірно або напевно не будуть голосувати. Спостерігається дуже невелика різниця між чоловіками і жінками щодо вірогідності їх голосування, різниця між ключовими віковими групами також відсутня. Місто Київ — єдиний регіон країни, де менш ніж половина (31%) говорить, що вони напевно голосуватимуть, проте 61% кажуть, що вони, мабуть, проголосують.

На думку істотної кількості українців, вересневі вибори відбуваються в момент, коли Україна стоїть на шляху до нестабільності. Сорок сім відсотків кажуть, що Україна на шляху до нестабільності, тоді як тільки 15% говорять, що країна йде до стабільності. Однією з причин високого показника згадування нестабільності може бути регіональне і політичне розділення, які сьогодні характеризують Україну. Респондентів запитували, чи очікують вони, що це розділення продовжиться, або чи вони вважають, що українці працюватимуть для об'єднання протягом майбутніх п'яти років. Тут думки розійшлися, оскільки 27% вважають, що українці працюватимуть для єдності, а 25% думають, що залишаться розділеними. П'ятнадцять

відсотків говорять, що не відбуватиметься жодне з цього, тоді як 4% кажуть, що відбуватимуться обидва процеси, 29% не висловили свою думку.

Більшість українців також не чекають, що вибори приведуть до політичної стабільності в Україні. Сорок дев'ять відсотків вважають, що дуже або в цілому не схоже, що вересневі вибори приведуть до політичної стабільності, тоді як для 26% дуже або в цілому схоже, що вибори приведуть до стабільності.

Українці песимістично налаштовані щодо того, наскільки вільно і чесно можуть пройти вересневі вибори. Сорок два відсотки українців гадають, що вибори не будуть дуже чесними або чесними взагалі. Тридцять п'ять відсотків, з другого боку, вважають, що вибори будуть здебільшого або цілком чесними. Українці були трохи більш упевнені щодо чесності виборів перед парламентськими виборами 2006 р., адже 39% учасників дослідження IFES, що проводилося перед тими виборами, показали, що вибори не будуть чесними або будуть зовсім нечесними, а 38% відчували, що вони будуть цілком або здебільшого чесними. Відповідаючи на запитання щодо основної засади, яка б гарантувала чесні вибори, істотний відсоток українських громадян вказували на різні чинники: чесні виборчі комісії на місцях (18%), контроль виборчого процесу міжнародними спостерігачами (16%), склад Центральної виборчої комісії з представників різних партій (16%), гарантування вільних і чесних виборів законом (11%) і спостереження за виборчим процесом незалежними українськими спостерігачами (11%).

У респондентів дослідження запитували, за яку партію вони б проголосували, якби вибори

відбулися наступної неділі. Партія регіонів згадувалася найчастіше (29,7%), за нею йдуть Блок Тимошенко (18,9%), Блок «Наша Україна-Народна Самооборона» (9,8%), і Комуністична партія (3,1%). Серед інших партій і блоків, що згадувалися — Блок Литвина (2,1%), Блок Вітренко (1,1%) і Соціалістична партія (1,0%). Шістнадцять відсотків усіх респондентів ще збиралися визначитися з вибором під час проведення дослідження. Спостерігаються значні регіональні відмінності у виборі партій. Партія регіонів — домінуючий вибір виборців у східному (48%) і південному (46%) регіо-

нах, а також вона має досить непогані показники в центральному регіоні (22%) і Києві (18%). Блок Тимошенко має незначну підтримку на сході і півдні, але добрі результати в західному (35%), центральному регіонах (30%), Києві (26%) і на півночі (24%). Основні ресурси Блоку «Наша Україна-Народна Самооборона» — на заході (26%), проте він значно відстає від Блоку Тимошенко в центральному регіоні та в Києві. Відсоток виборців, що ще не визначилися, найвищий в північному і центральному регіонах, обидва ці регіони показують високий рівень підтримки Блоку Тимошенко.

СТАВЛЕННЯ ДО ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ ТА ОБІЗНАНІСТЬ З НИМ

Хоча українці більш схильні до песимізму, ніж оптимізму у питанні щодо чесності вересневих виборів, вони проте загалом позитивно оцінюють певні аспекти виборчого процесу в Україні. Шістдесят сім відсотків відчувають, що можуть цілком безпечно голосувати так, як вони того хочуть, 60% погоджуються з тим, що мають необхідну інформацію про виборчий процес, 56% вважають, що щодо їх голосу виборчі органи зберігатимуть конфіденційність. Вони також мають позитивні враження щодо ролі, яку можуть відіграти спостерігачі і ЗМІ у виборчому процесі. Близько семи з десяти українців погоджуються, що присутність незалежних місцевих спостерігачів і спостерігачів від політичних партій має позитивний вплив на чесність виборів в Україні. Три чверті мають таку ж думку щодо міжнародних спостерігачів за виборчим процесом. Більшість (58%) вважає, що національні ЗМІ достатньо детально представляють партії та кандидатів на виборах, а 43% погоджуються з тим, що ЗМІ об'єктивні в своєму висвітленні (порівняно з 37% тих, хто не погоджується, що ЗМІ об'єктивні).

Хоча українці мають позитивну думку щодо деяких аспектів виборчого процесу, вони не задоволені адмініструванням цього процесу. Більшість (57%) не погоджується з тим, що виборчим процесом керують компетентно. Це може бути однією з причин того, чому 45% не погоджуються, що результати виборів відображають фактичне голосування в Україні (порівняно з 41% тих, хто погоджується з цим твердженням). Крім того, небагато українців (26%) погоджуються, що виборча система забезпечує засоби боротьби з порушеннями під час виборів. Таке ставлення в цілому може бути однією з причин того, чому більша кількість українців говорять, що вони не мають значної або будь-якої довіри до Центральної виборчої комісії

(49%), ніж відсоток тих, хто говорить, що вони мають велику або значну довіру (41%).

Більшість українців нічого не чули про жодну з двох ключових поправок до виборчого законодавства, прийнятих Верховною Радою при підготовці до виборів 30 вересня. Більшість (53%) не знають про поправку до законодавства про вибори, прийняту Верховною Радою, відповідно до якої мінімум 50% зареєстрованих виборців повинні проголосувати для того, щоб результати виборів були визнані дійсними. Сорок сім відсотків говорять, що знають про цю поправку. Друга поправка, яку прийняла Верховна Рада, проголошує, що заочне голосування більше не дозволятиметься під час дострокових виборів до того, як закінчиться термін роботи поточного складу Верховної Ради. Тільки 35% знають про цю поправку, тоді як 65% кажуть, що вони не чули про таку поправку. Ті, хто обізнані з обома поправками, загалом вважають, що вони матимуть позитивний вплив на виборчі права громадян.

Більше чотирьох з десяти українців не знають, чи їхнє прізвище занесено до списку виборців. Невелика більшість (53%) заявляють про те, що вони занесені до списків виборів, тоді як 23% кажуть, що вони можуть бути занесені, але вони не впевнені, а 21% зовсім не знає, чи їхні прізвища є у списках виборів. Три відсотки впевнено сказали про те, що вони не занесені до списків виборців.

Більшість (59%) також каже, що вони ніколи не перевіряли наявності свого прізвища у списках виборців. Сорок один відсоток робили це у минулому. Коли у респондентів запитали, чи вони збираються перевірити наявності свого прізвища у списках виборців для участі у вересневих виборах, лише 36% дали ствердну відповідь, а більшість

(54%) відповіли, що вони не мають такого наміру. Серед потенційних виборців 40% збираються перевірити наявність свого прізвища у списках виборців, а 50% — ні.

СТАВЛЕННЯ ДО ДЕМОКРАТІЇ ТА УЧАСТІ ГРОМАДЯН У ПОЛІТИЧНИХ СПРАВАХ

Як і при попередніх дослідженнях IFES, українці схильні поєднувати ідеалістичні та практичні поняття при визначенні того, що означає жити у демократичній країні. Як ключову концепцію українці вказують захист прав людини (66%). Згадуються також і практичні проблеми: наявність у всіх громадян роботи (53%), підтримка пенсіонерів державою (43%), державна підтримка безробітних (39%). П'ятдесят відсотків також згадують як ознаку демократії відсутність корупції на офіційному рівні. Інші свободи, що були згадані, включають чесне і послідовне запровадження законів (44%), свободу слова (42%), свободу волевиявлення (29%) і свободу віросповідання (24%).

Двадцять сім відсотків українців вважають Україну демократичною країною, тоді як майже половина (49%) це заперечують. Ці показники не надто змінилися порівняно з дослідженням IFES, проведеним у листопаді 2005 року, коли 26% казали, що Україна — це демократія, а 50% не погоджувалися з цим твердженням. Два відсотки кажуть, що Україна стає демократичною країною, а 23% не висловили свою думку.

Багато українців вважає, що уряд України ввічливо підходить до питання дотримання прав і свобод. Ось як розподілилися відсотки респондентів, які вважають що уряд завжди або інколи дотримується прав і свобод, або ж ніколи їх не дотримується:

- Свобода слова (10% завжди, 50% інколи, 33% ніколи)
- Свобода віросповідання (37% завжди, 37% інколи, 18% ніколи)
- Свобода волевиявлення (21% завжди, 39% інколи, 33% ніколи)
- Захист прав людини (5% завжди, 35% інколи, 52% ніколи)
- Свобода преси (14% завжди, 48% інколи, 28% ніколи)

- Свобода об'єднань (14% завжди, 39% інколи, 25% ніколи).

Зацікавленість у політиці ненабагато зросла з 57% у листопаді 2005 року. Цього разу шістьдесят три відсотки українців зізналися у своїй зацікавленості у політиці, тоді як 35% відповіли, що політика їх не цікавить. Чоловіки цікавляться політикою дещо більше, ніж жінки.

Дві третини українців (66%) не погоджуються з тим, що звичайні громадяни можуть впливати на рішення, які приймає уряд, тоді як 26% погоджуються з цим твердженням. Тим часом майже половина (49%) не погоджуються з тим, що голосування дає їм можливість здійснити такий вплив проти 40% тих, хто погоджується.

Більшість українців позитивно оцінюють участь звичайних громадян у політичному процесі. Шістьдесят вісім відсотків погоджуються, що організація демонстрацій — законний спосіб застосування демократичних прав, тоді як 21% не погоджуються з цим. П'ятдесят три відсотки також не погоджуються, що більш активна участь у політиці звичайних людей призводитиме до хаосу та нестабільності в країні. Двадцять сім відсотків погоджуються з цим твердженням.

Рівень залучення громадян України до висловлення їхніх поглядів щодо важливих питань знизився у порівнянні з листопадом 2005 року. Цього разу 4% заявили про те, що вони зв'язувалися або відвідували державні органи для висловлення своєї думки, 3% брали участь у демонстраціях, 2% брали участь у радіо- або телевізійних ток-шоу, направляли СМС для вираження своєї думки або підписували петиції. Один відсоток громадян звертався до газет або журналів з метою висловити свою думку.

Вибори 30 вересня були оголошені Президентом Ющенком після того, як він розпустив парламент. Більшість українців погоджуються з тим, що дії Ющенка були відповідними і покликаними принести користь усім громадянам України (45%), менше громадян вважають їх невідповідними і такими, що є лише на користь для самого президента та його прихильників (33%). Дев'ять відсотків не погоджуються з жодною з цих позицій, а 13% не висловилися з цього приводу. Переважна більшість тих, хто має намір голосувати за Блок Тимошенко та Блок «Наша Україна-Народна Самооборона» погоджуються, що це рішення було прийнято на користь всім українцям (77% і 84% відповідно), тоді як непереважна більшість тих, хто підтримує Партію регіонів твердить, що таке рішення приймалося на користь Ющенку та його прихильникам (54%).

Одна з проблем, які призвели до того, що Президент Ющенко розпустив парламент — перехід депутатів з однієї до іншої партії під час своєї роботи в парламенті. Коли українців питають, чи можна депутатам парламенту, вибраним до Ради за одним партійним списком, дозволити перехід до іншої партії, більшість (53%) з цим не погоджується, тоді як лише 23% згодні, що це потрібно

дозволити. Двадцять чотири відсотки не мають думки з цього приводу.

Відповідаючи на питання, який посадовець або установа повинні мати право остаточного рішення щодо скликання дострокових виборів, 33% кажуть, що президент повинен мати право остаточного рішення, 22% згадують Конституційний суд, 17% — Раду і 4% — прем'єр-міністра.

Останнім часом в Україні точиться дискусія щодо відповідного розподілу повноважень між президентом і парламентом, а також чи цей розподіл повноважень потрібно змінити. Відповідаючи на це запитання в межах дослідження, майже половина (47%) респондентів говорять, що розподіл повноважень потрібно змінити, тоді як 19% говорять, що цього робити не потрібно. Більш ніж третина (34%) не мають думки з цього приводу, вказуючи на те, що це проблема, інформації про яку багатьом українцям ще бракує. Серед тих, хто вважає, що повинні відбутися зміни в розподілі повноважень, 44% віддають перевагу тому, що більше влади потрібно надати президенту у відносинах з парламентом, тоді як 43% говорять, що більше повноважень необхідно надати парламенту у відносинах з президентом.

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ ТА ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

Українці частіше мають довіру до місцевих можновладців, ніж до чиновників на державному рівні. Більшість (51%) говорить, що мають велику або достатню довіру до міських/сільських рад, тоді як 40% бракує довіри до цих установ. Більшість (51%) також відкрито визнають те, що мають довіру до своїх мерів, тоді як 41% говорять, що вони відчувають брак довіри до цих осіб. Сорок два відсотки мають довіру до райадміністрацій (40% не мають), а 40% — до губернаторів своїх областей (39% не мають).

Двадцять три відсотки всіх українців, приблизно стільки ж, як при дослідженні у листопаді 2005 р., говорять, що вони раніше зв'язувалися з місцевими посадовцями, щоб привернути їх увагу до певної проблеми або попросити допомоги у вирішенні проблеми. Серед тих, хто зв'язувався з місцевими посадовцями, 54% говорять, що вони одержали відповідь від посадовця, тоді як 25% говорять, що вони одержали часткову відпо-

відь. Дев'ятнадцять відсотків не одержали жодної відповіді — це такий самий відсоток, як і в дослідженні IFES у листопаді 2005 р. Рівень задоволеності відповідями посадовців впав порівняно з дослідженням у листопаді 2005 р. В останньому дослідженні 46% тих, хто одержав відповідь, говорять, що вони задоволені відповіддю (59% в 2005 р.), тоді як 52% не задоволені відповіддю (40% в 2005 р.).

Респонденти більш схильні стверджувати, що вони спостерігають погіршення щодо цих послуг, ніж ті, хто брав участь у дослідженні IFES у листопаді 2005 р. Одинадцять відсотків спостерігали покращення якості водопостачання за минулий рік, 20% спостерігали погіршення, а 65% не побачили жодних змін. Тринадцять відсотків спостерігали покращення щодо централізованого опалення, 21% спостерігали погіршення, 61% не побачили жодних змін. Тридцять дев'ять відсотків тих, хто відповідав на питання щодо житлово-експлуатаційних послуг, спостерігали погіршення, порівня-

но з 8% тих, хто побачив удосконалення. Сорок чотири відсотки не побачили жодних змін.

Членство в різних професійних, соціальних, культурних спілках та групах підтримки залишилося на відносно такому ж рівні, як і під час проведення дослідження в листопаді 2005 р. Тринадцять відсотків говорять, що вони — члени профспілок, 3,3% — політичних партій, 1,6% — релігійних груп, 0,7% — неурядових організацій і по 0,4% — спілок художників/учених і місцевих органів самоврядування. Вісімдесят один відсоток стверджують, що вони не є членами жодного з цих типів організацій.

Двадцять відсотків українців говорять, що вони обізнані про неурядові організації (НУО), які діють в їх регіонах. П'ятдесят відсотків не зна-

ють про будь-які НУО, які діють в їх регіоні, і 17% не знають, що таке НУО. Серед тих, хто знає, що таке НУО, 45% вважають, що вони потрібні або необхідні для України, тоді як 16% говорять, що вони непотрібні. Приблизно четверо з десяти (39%) не дали відповіді на це запитання. Цілком очікувано ті, хто обізнаний про НУО у своєму регіоні, значно більш схильні вважати, що вони необхідні, ніж ті, хто не обізнаний про жодні НУО в своїх регіонах (83% проти 31%).

Переважна більшість українців (89%) ніколи не виконували жодної волонтерської роботи у минулому. Три відсотки говорять, що вони робили це протягом минулих дванадцяти місяців, і 5% говорять, що вони працювали волонтерами, проте з того часу пройшло більше дванадцяти місяців.

СТАВЛЕННЯ ДО ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ

Незважаючи на інтенсивне ведення передвиборчих кампаній політичними партіями під час проведення цього опитування, лише 17% українців вважають, що політичні партії мають чіткі пропозиції, які стосуються питань, що стоять перед Україною. Сорок сім відсотків відповіли, що лише деякі партії мають чіткі пропозиції, а 22% кажуть, що жодна. П'ятнадцять відсотків не відповіли на це запитання. Цікаво відзначити, що на відсоток тих, хто, напевно, голосуватиме на виборах 30 вересня, має безпосередній вплив пропорція тих, хто вважає, що партії мають чіткі пропозиції. Серед тих, хто говорить, що більшість партій мають чіткі пропозиції, 74%, напевно, підуть на вибори, тоді як цей відсоток складає 65% для тих, хто говорить, що лише деякі партії мають чіткі пропозиції, і 45% серед тих, хто говорить, що жодна з партій не має чітких пропозицій.

Більшість українців (54%) також вважають, що політичні партії перш за все обслуговують свої власні інтереси. Тільки 5% говорять, що політичні партії в Україні служать інтересам народу, тоді як для 16% партії обслуговують інтереси бізнес-структур, а для 15% — інтереси можновладців.

Загальна скарга щодо політичних партій в Україні — те, що вони звертають увагу на людей тільки протягом кампаній, проте не служать народу у період між виборами. Це випливає з даних по двох окремих питаннях дослідження. Відповідаючи на питання, як часто представники політичних партій допомагають людям вирішувати проблеми

в період між виборами, 2% говорять, що партійні представники роблять це весь цей час, 18% говорять, що вони роблять це періодично, а 69% говорять, що це відбувається рідко або ніколи. На інше питання, як часто представники партій зв'язуються з громадянами, щоб дізнатися їх думки та ідеї щодо важливих проблем в період між виборами, 4% говорять, що постійно, 16% — іноді, а 69% — рідко або ніколи.

З огляду на занепокоєність корупцією в країні, не дивно, що 65% українців вважають, що від політичних партій потрібно — вимагати публічно розкривати джерела своїх доходів, що йдуть на фінансування їх діяльності. Чверть (25%) говорить, що партії, можливо, повинні розкривати джерела своїх доходів, і тільки 2% говорять, що від них не потрібно цього вимагати.

Так само 87% українців погоджуються, що держслужбовці високого рангу та представники виборних органів повинні щорічно розкривати громадськості свої активи і прибутки з метою підвищити рівень відкритості української політики. Сім відсотків, з другого боку, говорять, що відповідальні державні працівники і представники виборних органів мають таке ж право на конфіденційність приватної інформації, як будь-хто інший, тому не потрібно від них вимагати публічно розкривати свої активи і прибутки.

Сорок два відсотки українців знають про міжнародну допомогу, що надається Україні іншими країнами, проте половина громадян (50%) не обізнані про це, а 8% не мають достатньо інформації, щоб відповісти на це питання. Серед тих, хто знає про іноземну допомогу, що надається Україні, існує розходження в оцінці її ефективності — 41% вважають іноземну допомогу дуже або в цілому ефективною, а 40% кажуть, що вона дуже або в цілому неефективна.

Більшість українців (83%) підтримують надання міжнародної допомоги в сфері охорони здоров'я і соціальних трансформацій. Десять відсотків заперечують проти міжнародної допомоги в цьому секторі. Близько восьми з десяти громадян (79%) також підтримують міжнародну допомогу в економічному розвитку, тоді як 13% виступають проти неї. Нижчий рівень підтримки — щодо надання допомоги в розвитку демократії та держаного управління, хоча більшість (56%) все ж її підтримують, тоді як 33% заперечують проти допомоги в цьому секторі. Більшість на півдні України (53%) заперечують проти допомоги щодо розвитку демократії та держаного управління, 43% заперечують проти цього на сході України.

Тільки 7% українців знайомі з USAID. З тих, хто знає про USAID, 59% мають позитивне враження про USAID, тоді як 12% мають негативне

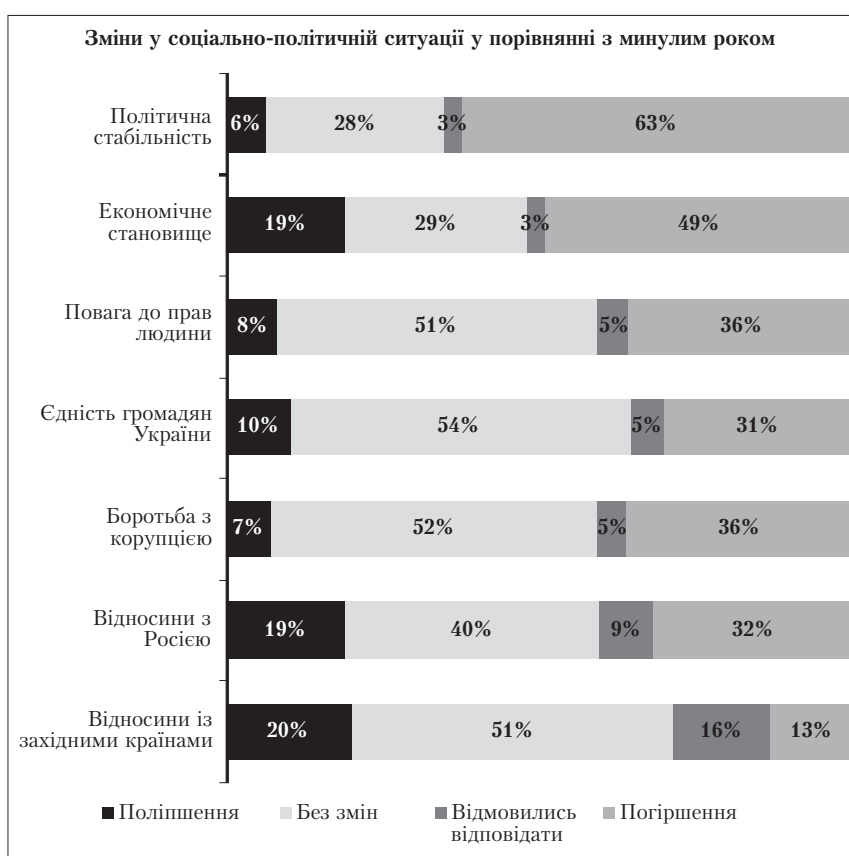
враження. Двадцять дев'ять відсотків не відповіли на це питання. Серед тих, хто знає про USAID, 85% підтримують допомогу USAID в секторі охорони здоров'я і соціальних трансформацій, 80% підтримують допомогу в економічному розвитку і 64% — допомогу з розвитку демократії та держаного управління.

Коли респондентів просили оцінити суму допомоги, що надається Україні Сполученими Штатами, 77% говорили, що їм важко оцінити ці обсяги. Чотири відсотки говорять, що США надають Україні до \$10 мільйонів доларів допомоги щорічно, 6% стверджують, що від \$10 мільйонів до \$50 мільйонів, 5% припускають, що від \$50 мільйонів до \$100 мільйонів, а 8% вказують суму понад \$100 мільйонів. Дізнавшись, що USAID надала понад 1,6 мільярдів доларів допомоги Україні починаючи з 1992, 42% говорять, що це поліпшує їх враження про USAID, 24% кажуть, що це жодним чином не впливає на їх думку щодо USAID, а 6% говорять, що це погіршує їх враження про USAID. Двадцять вісім відсотків не відповіли на це запитання. Тільки 3% всіх українців останнім часом читали якісь статті про USAID і її програми в пресі.

ГРОМАДСЬКА ДУМКА ЩОДО ПОТОЧНОЇ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ В КРАЇНІ

Результати дослідження показали, що українці залишаються переважно незадоволені поточною політичною й економічною ситуацією у своїй країні. Політична криза, що триває у стосунках між президентом і парламентом, не надто сприяла підвищенню рівня задоволення громадськості політичною ситуацією. Крім того, українці не висловлюють ніяких надій щодо економічного майбутнього їх самих та їхніх родин. Таким чином загальна думка щодо життя в Україні залишається досить похмурою.

УКРАЇНЦІ ПЕРЕВАЖНО НЕЗАДОВОЛЕНІ ПОЛІТИЧНО-ЕКОНОМІЧНОЮ СИТУАЦІЄЮ

Лише за кілька тижнів до швидкого скликання парламентських виборів 30 вересня результати дослідження показали, що більшість українців незадоволені політичними і економічними умовами у своїй країні. Боротьба за владу між президентом і парламентом, яка домінувала на політичній арені протягом минулого року, призвела до розчарування більшості українців у політичній ситуації.

Оскільки політичний розкол щодня все розростається, коли респондентів просили оцінити зміни за рік, більшість українців (63%) вважали, що за минулий рік відбулося зниження рівня політичної стабільності, тоді як 28% не бачать ніяких змін у цій сфері. Оцінка людьми загальної економічної ситуації також похмура: майже половина респондентів (49%) вважають, що відбулося погіршення,

порівняно з 29% тих, хто стверджує, що жодних змін не відбулося.

Негативні оцінки політичної й економічної ситуації також відбиваються і на думці людей щодо інших пов'язаних з ними сфер. Більшість українців вважають, що спостерігається стагнація, або навіть погіршення щодо деяких соціально-політичних питань в країні та питань зовнішньої політики. У більшості випадків частка тих, хто помічає погіршення, перевищує кількість тих, хто спостерігає покращення. Понад половина опитаних (51%) вважають, що не відбулося жодних змін щодо поваги до прав людини з боку чиновників, тоді як 36% вважають, що ситуація у цій сфері погіршилася. На тлі тривалої ворожості і розколу серед українського народу 31% респондентів спостерігають погіршення рівня єдності серед українських громадян, тоді як інші 54% вважають, що жодних змін не відбулося. У тому ж контексті половина респондентів (52%) не бачать жодних зміни щодо боротьби з корупцією, а ще 36% бачать, що таких зусиль докладається менше. Щодо відносин України з Росією, більшість респондентів (40%) не бачать жодних змін у відносинах; третина (32%) помічають погіршення, а 19% бачать покращення. Щодо відносин із Заходом, 20% бачать покращення; 13% спостерігають погіршення, тоді як половина (52%) не бачать жодних змін.

Тоді, як у цілому оцінки негативні, розподіл відповідей за регіонами показує деякі цікаві відміннос-

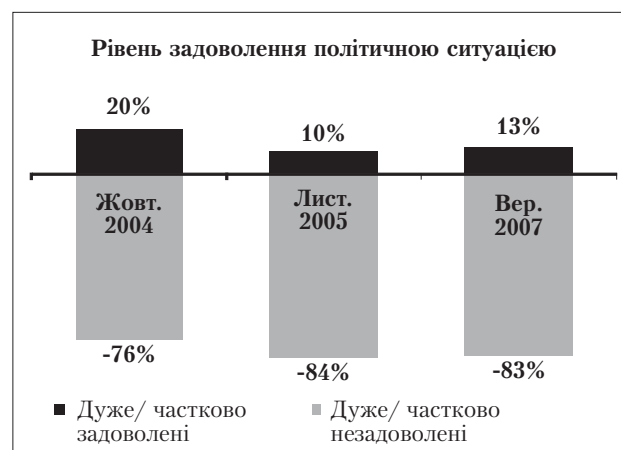
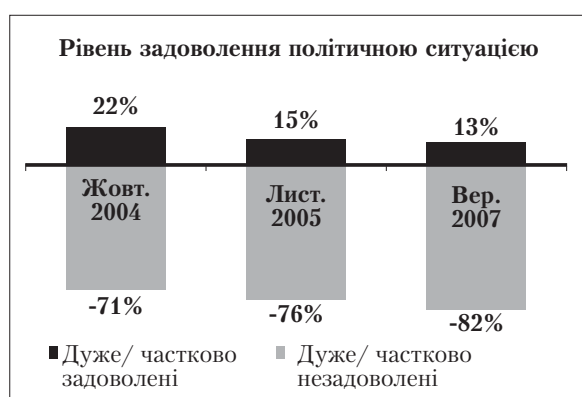
ті щодо оцінки соціально-політичної ситуації людьми. Удвічі більше українців на заході (12%), ніж на сході (6%) схильні стверджувати підвищення рівня політичної стабільності. Так само пропорція тих, хто бачить покращення стосовно поваги чиновників до прав людини на сході (8%) — це лише половина від таких респондентів на заході (16%). Крім того, мешканці західних регіонів утричі більш схильні бачити покращення щодо єдності українського народу (21%), ніж мешканці сходу (7%). Проте, громадяни на заході значно більше схильні до негативної оцінки боротьби з корупцією, ніж ті, хто мешкає в Центральній або Східній Україні. Так, майже половина українців, що живуть на заході (47%), спостерігають зниження рівня боротьби з корупцією, проти третини як у центральному (32%), так і в східному регіоні (34%).

Не дивно, що українці в різних регіонах країни мають очевидно відмінні погляди на те, як за рік змінилися відносини з Росією і західними країнами. Через те, що схід тісніше пов'язаний з Росією, приблизно 29% тих, хто проживає на сході, спостерігають покращення у відносинах з Росією, порівняно з 12% на півночі, 14% на заході, 14% на півдні і 16% в центральному регіоні. Хоча більше людей на заході країни бачать покращення у відносинах із західними країнами, ніж людей на сході (26% проти 17%), ця різниця статистично не вагома.

ЗАДОВОЛЕННЯ ПОЛІТИЧНОЮ СИТУАЦІЮ ЗНАЧНО ЗНИЗИЛОСЯ У ПОРІВНЯННІ З 2004 РОКОМ

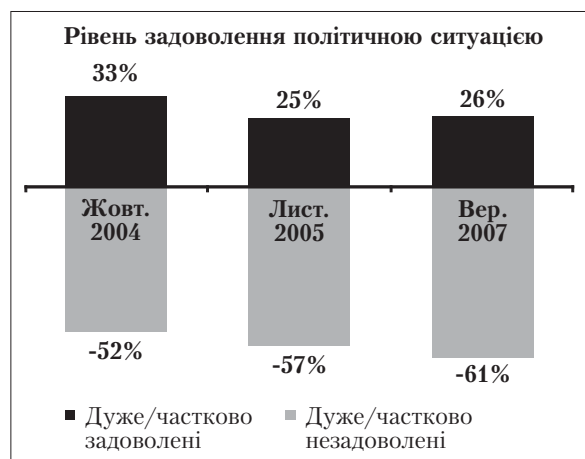
Ейфорія та оптимізм щодо майбутнього, які спостерігалися після Помаранчевої революції, відійшли у минуле. Рівень задоволення політичною ситуацією впав чи не найбільше у порівнянні з попередніми опитуваннями IFES, що раніше проводилися в Україні. Величезна частина респондентів

(82%) виразили своє незадоволення політичною ситуацією у вересні 2007 року, у порівнянні з 76% в листопаді 2005 року та 71% у жовтні 2004 року.

Рівні незадоволення економічною ситуацією також виражені 83% респондентів, які незадоволені нею, та 13% тих, хто задоволений. Двовідсоткове збільшення, що відбулося з листопада 2005 року (15%) не є статистично значимим. У порівнянні з періодом часу до Помаранчевої революції — жовтень 2004 року — рівень задоволення значно понизився (на сім порядків).

Незадоволення зовнішньою політикою також зростає: 61% українців виразили своє незадоволення зовнішньою політикою у вересні 2007 року у порівнянні з 57% у листопаді 2005 року та 52% до Помаранчевої революції у жовтні 2004 року.

БАГАТО УКРАЇНЦІВ ПЕСИМІСТИЧНО ДИВЛЯТЬСЯ НА МАЙБУТНЄ ЕКОНОМІЧНОГО СТАНОВИЩА ЇХНІХ РОДИН

Тоді як 43% українців заявили про те, що економічне становище їхніх родин залишилося незмінним упродовж минулого року, більше третини респондентів (37%) відповіли, що воно погіршилося, а 17% сказали, що покращилося. Ця оцінка дещо краща, ніж та, яка була зафіксована у попередньому дослідженні IFES у листопаді 2005 року, коли усі 43% заявляли про погіршення економічного становища їхніх сімей. Однак, якщо по-

дивитися на очікування людей щодо наступного року, дуже незначна кількість чекає на покращення — лише 16%, 21% вважають, що їхнє економічне становище погіршиться, а чверть респондентів (24%) сподіваються, що воно залишиться таким же. Значна частина респондентів (38%) виявилася невпевненими та не склали свого чи то позитивного, чи то негативного ставлення.

ГРОМАДСЬКА ДУМКА ЩОДО ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ У ВЕРЕСНІ 2007 р.

Через те, що дослідження проводилося лише за тиждень перед виборами, його результати показали, що багато виборців вже вирішили, за яку політичну партію вони віддадуть свій голос. У відповідності до фактичних результатів парламентських виборів результати дослідження передбачали, що Партія регіонів Прем'єр-міністра Віктора Януковича отримає найбільше голосів на цих виборах. З огляду на те, що дострокові парламентські вибори були скликані на тлі суперечок, результати дослідження показали, що більшість українців підтримували рішення скликати дострокові парламентські вибори. Більше того, більшість українців не тільки підтримували рішення президента розпустити парламент і скликати дострокові вибори, а й більшість вважає також, що президент повинен бути тією особою, що вповноважена приймати остаточне рішення щодо скликання дострокових виборів. Зрештою, тоді як українці виразили підтримку рішення щодо проведення дострокових парламентських виборів, вони все одно характеризуються песимістичним ставленням до цього, адже приблизно половина з них не вважає, що вибори приведуть до стабільності у країні.

Як Ви, можливо, знаєте, Президент Ющенко та Прем'єр-міністр Янукович погодили, що дострокові парламентські вибори пройдуть 30 вересня. Ви згодні чи не згодні з рішенням скликати дострокові парламентські вибори 30 вересня?

Повністю згоден	35%
У цілому згоден	23%
У цілому не згоден	10%
Зовсім не згоден	20%
Не знаю / Відмовляюся відповідати	12%

n = 1265

БІЛЬШІСТЬ УКРАЇНЦІВ ПОГОДЖУЮТЬСЯ З РІШЕННЯМ СКЛИКАТИ ДОСТРОКОВІ ВИБОРИ

Дострокові парламентські вибори 2007 р. були скликані після довготривалої боротьби, що точилася між Президентом Віктором Ющенко і парламентом та охоплювала різні проблеми. Цей політичний конфлікт був вирішений, коли Президент і Прем'єр-міністр Янукович погодилися

провести дострокові парламентські вибори 30 вересня. Дані цього передвиборного дослідження показують, що більшість українців погоджувалася з рішенням провести дострокові вибори. Майже шестеро з 10 (58%) погоджувалися з рішенням провести дострокові вибори 30 вересня, причому

переважна частина українців погоджувалася повністю, а не лише частково (35% і 23% відповідно). У той же час троє з 10 (30%) не погоджувалися з рішенням провести дострокові вибори, більшість цих респондентів казали, що вони абсолютно не погоджуються (20%).

Більшість українців у п'яти з шести географічних регіонів країни погоджувалися з рішенням скликати дострокові вибори. Єдиний виняток з цієї картини — східний регіон, де населення розійшлося в думках щодо питання дострокових виборів, 41% підтримували це рішення, а 50% були проти нього.

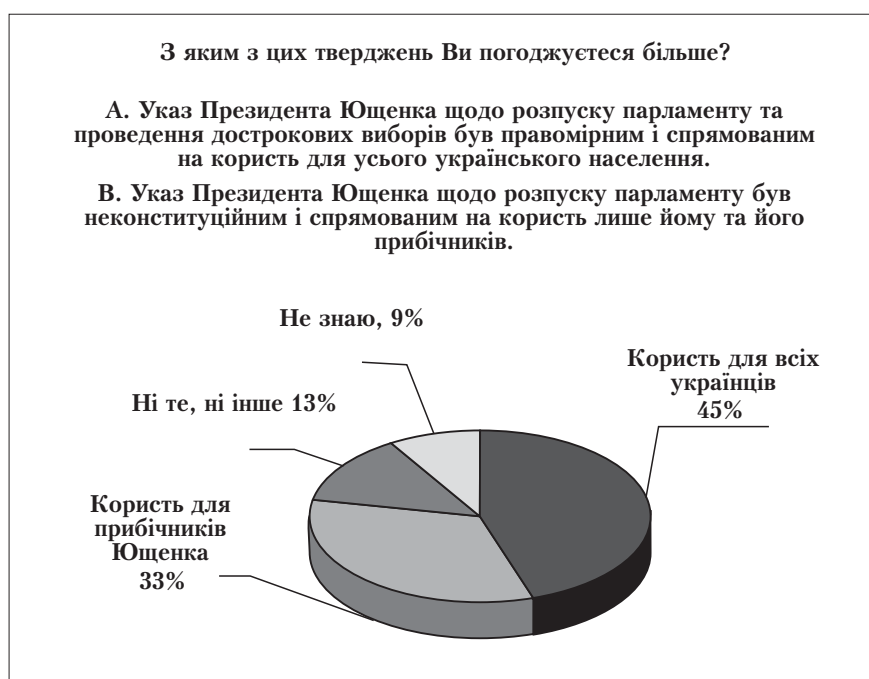
ПІДТРИМКА БІЛЬШІСТЮ РІШЕННЯ ПРЕЗИДЕНТА ЩОДО РОЗПУСКУ ПАРЛАМЕНТУ ТА ПРОВЕДЕННЯ ДОСТРОКОВИХ ВИБОРІВ

Питання підтримки проведення дострокових виборів ставилося також в іншій формі, коли респондентів просили погодитися з одним з двох тверджень щодо розформування парламенту Президентом Ющенком у квітні 2007 р., першого кроку в процесі скликання дострокових виборів. Понад четверо з 10 (45%) українців погодились, що рішення Ющенка розпустити парламент і провести дострокові вибори було вірним та націленим на те, щоб принести користь всім громадянам України. Приблизно третина (33%) дотримувалася протилежного погляду і вважала, що рішення президента розпустити парламент не конституційне та націлене тільки на те, щоб принести користь йому та його прихильникам. Дев'ять відсотків українців добровільно сказали, що вони не погоджуються з жодним з цих тверджень, а інші 13% не висловили свою думку.

Недивно, що мешканці східного регіону України більш, ніж мешканці інших регіонів, схильні розходитися в думках з наказом Президента

Ющенка щодо розпуску парламенту та скликання дострокових виборів. Більшість громадян на сході (56%) стверджують, що наказ Ющенка був не конституційним і виданим тільки для того, щоб принести користь йому та його прихильникам, порівняно з тими, хто висловлював таку думку в Києві (7%), на півночі (14%), заході (15%), у центральному (26%) і південному регіонах (40%).

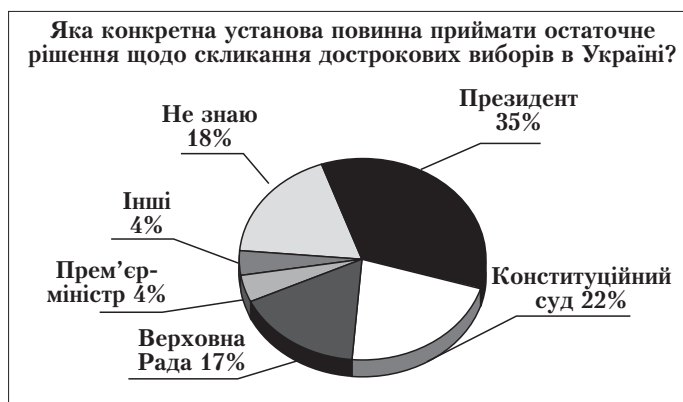
Думки щодо рішення президента також розходяться в залежності від того, яку партію підтримують громадяни. Переважна більшість тих, хто мав намір голосувати за Блок Тимошенко та Блок «Наша Україна-Народна Самооборона» на парламентських виборах, погоджуються, що ці дії мали принести користь усім українцям (77% і 83% відповідно), тоді як непереважна більшість тих, хто підтримує Партію регіонів кажуть, що це мало на увазі принести користь тільки Ющенку та його прихильникам (54%).

БІЛЬШІСТЬ СТВЕРДЖУЄ, ЩО ПРЕЗИДЕНТ ПОВИНЕН ПРИЙМАТИ ОСТАТОЧНЕ РІШЕННЯ ЩОДО СКЛИКАННЯ ДОСТРОКОВИХ ВИБОРІВ

Скликання дострокових виборів підняло питання щодо того, який орган має конституційне право скликати дострокові вибори. Коли українців питали під час цього дослідження, яка конкретно установа повинна приймати остаточне рішення щодо скликання дострокових виборів, більшість підтримувала ідею про те, щоб президент мав повноваження приймати остаточне рішення з цього питання. Приблизно третина українців (35%) вважають, що президент повинен мати повноваження приймати остаточне рішення щодо до-

строкових виборів. Менше чверті (22%) говорять, що Конституційний суд має ухвалювати рішення скликати дострокові вибори, ще 17% вважають, що відповідальність повинна бути покладена на Верховну Раду. Тільки небагато респондентів згадують прем'єр-міністра як особу, що повинна мати повноваження приймати остаточне рішення скликати дострокові вибори. Значна частка людей (18%) не знали, хто повинен мати повноваження приймати остаточне рішення щодо скликання дострокових виборів.

БІЛЬШІСТЬ УКРАЇНЦІВ ВВАЖАЮТЬ, ЩО ДЕПУТАТИ РАДИ НЕ ПОВИННІ ЗМІНЮВАТИ СВОЮ ПАРТІЙНУ ПРИНАЛЕЖНІСТЬ

Перехід депутатів Ради з пропрезидентської Нашої України та опозиційного Блоку Тимошенко до коаліції, що переважно складалася з Партії регіонів, став однією з подій, що змусили Президента Ющенка прийняти рішення розпустити парламент і скликати дострокові вибори. Дані дослідження показують, що більшість українців вважають, що, якщо депутати проходять до парламенту як представники конкретної партії або коаліції, вони не повинні мати можливість змінити думку та стати відданими іншій партії або блоку. П'ятдесят три відсотки українців не погоджують-

ся з тим, щоб політики, обрані до Ради за списком конкретної партії, мали можливість змінювати партію, коли вони потрапляють до парламенту. Двадцять три відсотки погодилися з тим, що депутатам потрібно дозволити змінювати партію після їх обрання. Проте майже чверть (24%) українців не мають власної думки щодо цієї проблеми. Загалом по Україні переважна або непереважна більшість українців у всіх регіонах вважають, що політикам, обраним до Ради за списком конкретної партії, не потрібно дозволяти змінювати партію після обрання.

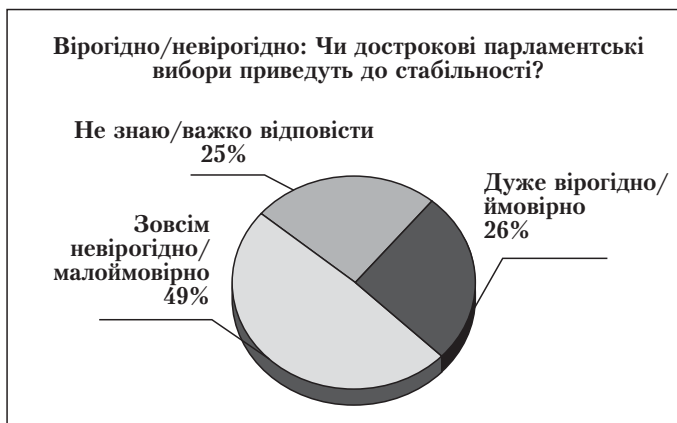
УКРАЇНЦІ МАЮТЬ СУМНІВИ, ЩО ДОСТРОКОВІ ПАРЛАМЕНТСЬКІ ВИБОРИ ПРИВЕДУТЬ ДО СТАБІЛЬНОСТІ

Починаючи з Помаранчевої революції 2005 р., політика в Україні характеризувалася високим ступенем нестабільності, протягом цього періоду зміни альянсів політичних партій приводили до змін в уряді. Однією з причин скликання дострокових парламентських виборів було те, що вони мали призвести до політичної стабільності в

країні, але відповіді в межах дослідження показують, що великий відсоток українців не думають, що вибори приведуть до стабільності. Приблизно половина опитаних українців відчують, що дуже (12%) або скоріше (37%) не схоже на те, що вибори призведуть до більшої стабільності політичної ситуації. Лише трохи більше ніж чверть

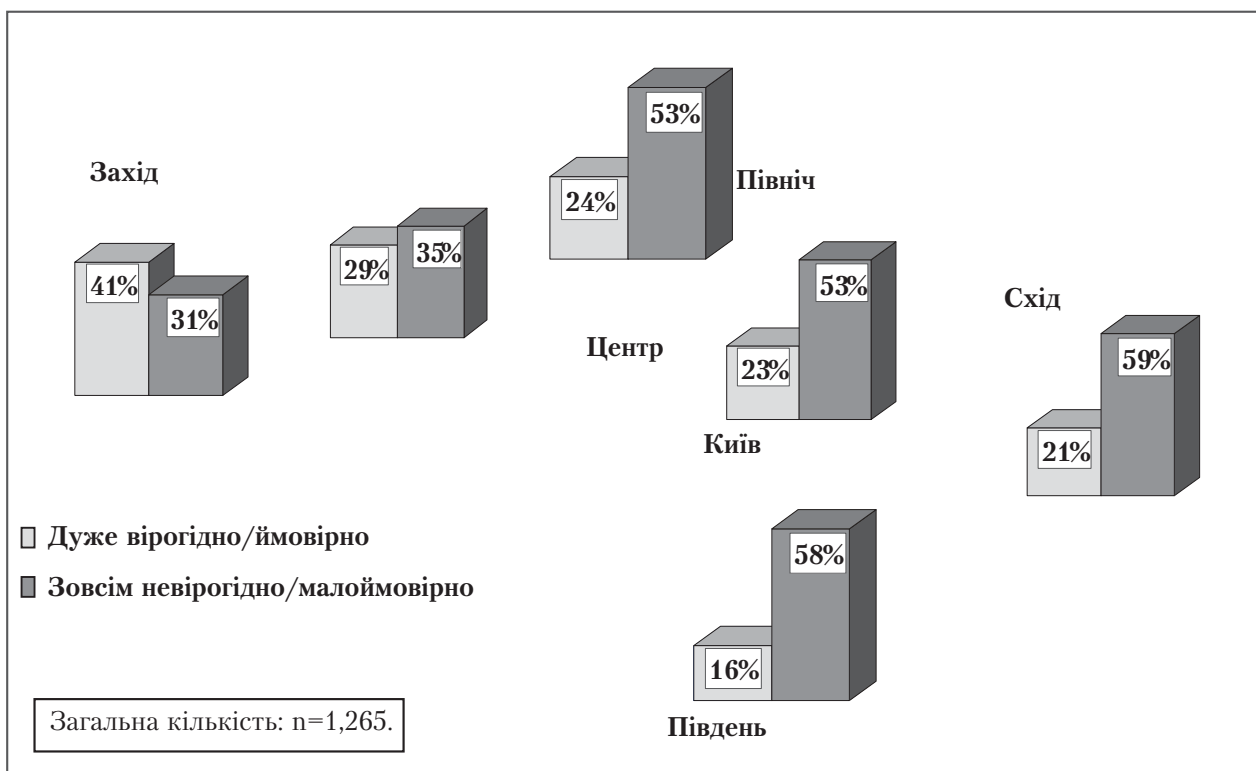
усіх українців ставилися до цього оптимістично та вважали, що вибори дуже ймовірно (5%) або скоріше (21%) створять стабільнішу політичну ситуацію в країні. Двадцять шість відсотків респондентів не мали власної думки про те, чи вибори підвищать чи знизять рівень політичної стабільності. Ці результати свідчать, що вже після того, як давно минула ейфорія Помаранчевої революції, українці мало вірять в здатність політиків вирішити політичні розбіжності.

У думці щодо цієї проблеми існують регіональні відмінності. Більшість людей у східному (59%), південному (58%), північному (53%) регіонах і в Києві (53%) вважають, що парламентські вибори навряд чи приведуть до більшої стабільності політичної ситуації. Порівняно з цим, значно менше мешканців центрального регі-

ону (35%) стверджують, що вибори не приведуть до зростання стабільності у політичній сфері. На відміну від решти країни, більшість мешканців на заході вважають, що вибори можуть мати стабілізуючий вплив на політичну ситуацію.

ДУМКИ ЩОДО ВІРОГІДНОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ЗАВДЯКИ ВИБОРАМ, ПО РЕГІОНАХ

РОЗХОДЖЕННЯ ДУМОК СТОСОВНО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗКОЛУ УКРАЇНИ

Одночасно із занепокоєнням щодо політичної стабільності виникало й занепокоєння щодо загальної стабільності в Україні, оскільки розкол в країні у мовних та етнічних питаннях сприяв політичній нестабільності. Більшість спостерігачів вважають, що вирішення цих основних проблем, що розділяють людей, може сприяти вирішенню питання політичної нестабільності. Коли респондентів запитували у межах дослідження, чи ці розходження і далі характеризуватимуть Україну, або чи українці прагнуть більшої єдності протягом майбутніх п'яти років, вони розійшлися у думках. Двадцять сім відсотків українців вірять, що майбутні п'ять років українці рухатимуться у напрямку більшої єдності, але приблизно стільки ж людей (25%) також кажуть, що ці розходження продовжуватимуть характеризувати ситуацію в Україні. Трохи менше (15%) вважають, що жодне з цього не відбуватиметься, а 4% думають, що відбуватимуться обидва ці процеси. Майже трое з 10 (29%) не висловили свою думку.

Україна часто характеризується ментальністю «Схід проти Заходу». Східний регіон України, що складається в основному з російськомовних громадян, часто зображується як такий, що більше схильний до Росії, на протиположному українськомовним мешканцям на заході України, що підтримують курс на Європу. Тому не дивно бачити деякі відмінності у думках, коли респондентів запитували про їхнє сприйняття цих розходжень у країні. Дійсно, респонденти в східному регіоні України трохи більше схильні казати, що ці розходження у країні не зникнуть майбутні п'ять років, ніж респонденти в інших регіонах. Більше однієї третини (36%) респондентів у східному регіоні говорять, що таке розділення продовжуватиме характеризувати Україну, порівняно з респондентами в Києві (10%), центральному регіоні (18%), північному регіоні (20%), західному регіоні (20%), або південному регіоні (26%).

СУМНІВИ ЩОДО ТОГО, ЧИ УКРАЇНА РУХАЄТЬСЯ ВІРНИМ ШЛЯХОМ

З огляду на песимізм щодо того, що вибори приведуть до політичної стабільності, і відсутність оптимізму щодо єдності в країні, не дивно, що більшість українців вважають, що Україна на невірному шляху. Приблизно половина (47%) українців вважають, що країна на шляху у напрямку до нестабільності та хаосу. У порівнянні з цим лише небагато українців зберігають оптимізм. Менше, ніж двоє з 10 (15%) вважають, що Україна йде вірним шляхом у напрямку до стабільності і процвітання. Приблизно стільки ж кажуть, що Україна — ні на шляху у напрямку стабільності, ні до нестабільності, тоді як 23% не висловили свою думку.

Думка, що Україна знаходиться на невірному шляху широко поширена, адже переважна чи не переважна більшість українців у всіх шести регі-

онах вважають, що Україна знаходиться на шляху до нестабільності та хаосу.

БІЛЬШІСТЬ УКРАЇНЦІВ ПЛАНУВАЛИ ВЗЯТИ УЧАСТЬ У ГОЛОСУВАННІ ПІД ЧАС ДОСТРОКОВИХ ВИБОРІВ¹

Коли проводилося це дослідження, більшість українців повідомили, що вони мають намір проголосувати 30 вересня під час парламентських виборів. Більш ніж восьмеро з 10 дорослих українців, чий вік дозволяє проголосувати, сказали, що вони або напевно (58%), або скоріше за все (27%) візьмуть участь у голосуванні на вересневих виборах. Зовсім небагато українців сказали, що вони

напевно (4%) або скоріше за все (5%) не візьмуть участь у голосуванні під час парламентських виборів. Фактична явка на виборах склала 60% зареєстрованих виборців. Проте під час проведення досліджень часто виявляється, що більший відсоток респондентів кажуть, що вони напевно проголосують, ніж це відбувається фактично.

БІЛЬШІСТЬ УКРАЇНЦІВ ПЕСИМІСТИЧНО СТАВЛЯТЬСЯ ДО ЧЕСНОСТІ ВИБОРІВ

Протягом тих тижнів, що передували достроковим виборам, приблизно четверо з 10 (42%) українців очікували, що парламентські вибори не будуть дуже (31%) або не будуть зовсім (11%) вільними та чесними. Трохи більше, ніж третина українців передбачали, що вибори пройдуть цілком (6%) або переважно (30%) вільно і чесно. Для порівняння, українці були трохи більш упевнені в цьому під час дослідження (IFES), що проводилося перед виборами у березні 2006 р., оскільки 39% вважали, що ті вибори будуть не дуже або зовсім нечесними, тоді як 38% відчували, що ті вибори будуть повністю або частково чесними.

Коли українців дали питали, що стане основним фактором для забезпечення вільних і чесних виборів, вони не називали єдиного домінуючого

фактору. Майже двоє з 10 (18%) відчували, що чесність місцевої виборчої комісії сприятиме забезпеченню вільних і чесних виборів. Лише трохи менше людей (16%) говорили, що представлення різних політичних партій у виборчій комісії сприятиме вільним і чесним виборам. Інші українці вважають, що це був би контроль виборчого процесу міжнародними спостерігачами (16%) або моніторинг незалежних українських спостерігачів (11%).

Слід зазначити, що вибори 30 вересня загалом оцінювалися як вільні та чесні і такі, що в цілому відповідали міжнародним стандартам, що змімає побоювання, висловлені багатьма українцями перед виборами.

ПАРТІЯ РЕГІОНІВ МАЄ НАЙБІЛЬШЕ ПРИХИЛЬНИКІВ

До виборів респондентів питали, за кого б вони голосували, якщо б вибори проводилися наступної неділі. У той час, як це дослідження не мало на меті точно передбачити результати виборів, результати дослідження передбачали, що Партія регіонів отримає найбільшу підтримку виборців. І дійсно, підтверджуючи результати дослідження, на парламентських виборах Партія регіонів одержала найбільшу підтримку виборців.

З огляду на думки тих, хто сказав, що напевно або ймовірно візьмуть участь у голосуванні під час виборів, дослідження виявило, що Партія регіонів очолювала цей список для виборців (32.4%), після неї йшли Блок Юлії Тимошенко

(20.9%), «Наша Україна-Народна Самооборона» (10.6%), Компартія (3.2%) і Блок Литвина (2.3%). Шістнадцять відсотків ще не прийняли рішення. Офіційні результати парламентських виборів 30 вересня показали, що Партія регіонів одержала 34.37% голосів, далі йшли Блок Юлії Тимошенко (30.71%), Блок «Наша Україна-Народна Самооборона» (14.15%), Компартія (5.39%) і Блок Литвина (3.96%). Порівняння результатів дослідження й офіційних результатів свідчить, що Блок Тимошенко міг виявитися первинним одержувачем непропорційно розподілених голосів виборців, що ще не визначилися під час дослідження і прийняли остаточне рішення ближче до дня виборів.

¹ Зверніть увагу на те, що, як відомо, дещо більше людей повідомляють, що вони братимуть участь у голосуванні на виборах, ніж це відбувається фактично. Це явище також спостерігається для багатьох типів поведінки, яка розглядається як бажана.

Якщо б вибори до Верховної Ради відбувалися цієї неділі та список голосування включав наступні політичні партії [показати картку], за яку з них Ви б проголосували?		
	Досл. 2007 (n = 1067*)	Результати парл. виборів 2007
Партія регіонів	32.4%	34.37%
Блок Юлії Тимошенко	20.9%	30.71%
Блок «Наша Україна-Народна Самооборона»	10.6%	14.15%
Комуністична партія	3.2%	5.39%
Блок Литвина	2.3%	3.96%

Інтерв'ю у межах дослідження проводилися з 30 серпня по 11 вересня 2007 р.

* На основі тих, хто казав, що напевно або ймовірно проголосує на виборах 30 вересня.

ГРОМАДСЬКА ДУМКА ТА ОБІЗНАНІСТЬ ЩОДО ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ

До парламентських виборів 30 вересня українці загалом були незадоволені проведенням виборів у своїй країні. І хоча більшість відмічає позитивний вплив залучення вітчизняного та міжнародного моніторингу на виборчий процес, українці мають сумніви у виборчому процесі у цілому. Незважаючи на такі думки, українці досі вважають акт голосування найголовнішим способом впливу громадян на прийняття урядових рішень. Іншою вказівкою на прогалини у виборчому процесі було те, що за декілька тижнів до виборів приблизно лише половина українців могли підтвердити те, що вони внесені у списки виборців.

УКРАЇНЦІ ПОЗИТИВНО СТАВЛЯТЬСЯ ДО ПЕВНИХ АСПЕКТІВ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ

Довготривала політична криза, що призвела до позачергових виборів, залишила багатьох українців у песимістичному настрої щодо чесності виборів. Але у передвиборчий період українці в основному висловлювали позитивну оцінку окремих аспектів виборчого процесу. Дві третини українців кажуть, що вони відчуваються безпечно щодо того, щоб голосувати, як вони хочуть.

Це відчуття, мабуть, підсилюється впевненістю українців у спостерігачах на виборах. Наразі три чверті респондентів кажуть, що присутність міжнародних спостерігачів має позитивний вплив на послідовність виборів в Україні. Частка людей, які довіряють власним спостерігачам (як партійним, так і незалежним) також є значною — 69%.

УКРАЇНЦІ МАЮТЬ ЗМІШАНІ ПОЧУТТЯ ЩОДО ВИСВІТЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ У ЗМІ

Хоча більшість українців (58%) вважає, що національні ЗМІ забезпечують відповідне висвітлення інформації про партії та кандидатів, що беруть участь у виборах, вони невпевнені у об'єктивності ЗМІ. Насправді майже 4 із 10 рес-

пондентів (37%) не згодні із твердженням, що національні ЗМІ забезпечують об'єктивне висвітлення виборів. Тим часом, дещо менше ніж половина усіх опитаних (47%) вважають висвітлення виборів ЗМІ об'єктивним. Можливо, що

глибокі політичні розбіжності в Україні вплинули на сприйняття об'єктивності висвітлення виборів ЗМІ, і більшість або не вважає, що висвітлення ЗМІ є об'єктивним, або не знають, чи висвітлення ЗМІ є об'єктивним, чи ні.

А саме, люди, які проживають у російськомовній східній частині України менше схильні погоджуватися, що національні ЗМІ забезпечують об'єктивне висвітлення (44%) у порівнянні з вищим рівнем згоди (59%) серед жителів Західної України.

Тим не менше, частка українців, які вважають, що вони поінформовані про виборчий процес, становить 61% проти 28% тих, які не пого-

джуються із цим твердженням.

УКРАЇНЦІ НЕЗАДОВОЛЕНІ ТИМ, ЯК ПРОВОДЯТЬСЯ ВИБОРИ

Хоча українці задоволені деякими аспектами виборчого процесу, вони суттєво незадоволені тим, як проводяться вибори. Майже половина респондентів (47%) незгодні із твердженням, що вибори проводяться професійно. Це допомагає пояснити, чому більшість українців (45%) не вірять, що результати виборів відображають власне голосування проти меншої частини тих, хто вірить (41%). У тому ж контексті, лише чверть респондентів вважають, що українська виборча система забезпечує відповідні засоби для боротьби із порушеннями на виборах. Але потрібно зазначити, що така ж частина людей або не знають, або відмовляються відповідати на це запитання. Отже, частка тих, хто не погоджується з тим, що система забезпечує відповідні засоби для боротьби із порушеннями на виборах становить 49%.

Комбінація цих поглядів допомагає пояснити, чому більше українців кажуть, що вони мало або взагалі не довіряють Центральній виборчій комісії, ніж відсоток тих, хто повністю або достатньо вірить ЦВК (49% проти 26%).

НЕЗНАЧНІ ЗМІНИ В ОЦІНЦІ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ В ЛИСТОПАДІ 2005 р.

Думки людей з приводу виборчого процесу у вересні 2007 р. не показали суттєвих змін з часу останнього опитування IFES, проведеного у листопаді 2005 р. Спостерігається невелике покращення у двох сферах: довіра людей до міжнародних спостерігачів збільшилася, і сприйняття їхньої інформації про виборчий процес покращилося. Але ці показники все ще значно нижчі, ніж бажані оцінки, отримані у лютому 2005 року, посеред ейфорії Помаранчевої революції, коли очікування позитивних змін були високими. У вересні 2007 року три чверті респондентів сказали, що присутність міжнародних спостерігачів має позитивний вплив на чесність виборів, що є вище від 66% у листопаді 2005 року, але нижче, ніж рівень лютого 2005 року (79%). Шістдесят відсотків українців кажуть, що

вони почуваються поінформованими про виборчий процес у порівнянні із 56% у листопаді 2005 року та 87% у лютому 2005 року. Тим часом, останнє опитування зазначає, що дещо менше людей (56%) кажуть, що виборчі органи зберегли конфіденційність їхнього голосування, ніж у листопаді 2005 р. (60%) Також відсоток респондентів, які вважають, що вибори проводяться професійно (40%), суттєво нижчий, ніж відповідний показник у листопаді 2005 року (47%) та лютому 2005 р. (70%) Це вказує на те, що сталося суттєве зменшення схвалення людьми того, як проводяться вибори протягом останніх двох років. Рівень задоволення іншими аспектами виборчого процесу або залишився таким же, як у опитування в листопаді 2005 року, або відображає статистично незначні зміни.

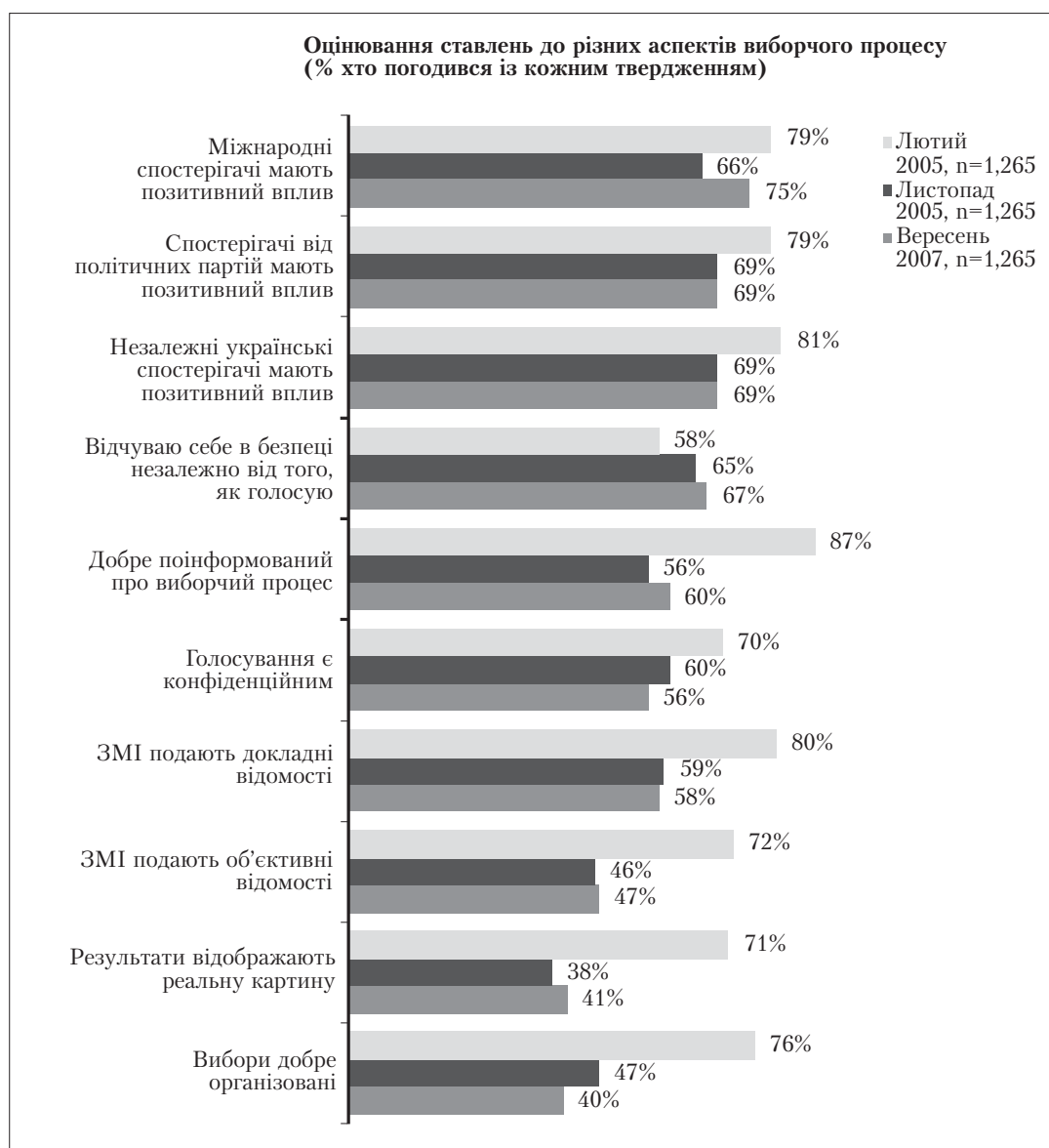
УКРАЇНЦІ НЕВПЕВНЕНІ У МОЖЛИВОСТІ НАРОДУ ВПЛИВАТИ НА ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ УРЯДОМ

Події у політичній сфері в Україні залишають у людей відчуття того, що вони практично не контролюють прийняття рішень урядом. Наразі більшість (66%) українців вважають, що звичайні громадяни не впливають на прийняття рішень влади. Лише чверть (26%) вважає, що звичайні громадяни мають вплив на прийняття урядових рішень. Але, коли справа доходить до конкретного акту голосування, українці дещо більш позитивно налаштовані.

Хоча українці дещо більше довіряють акту голосування як способу впливу на прийняття рі-

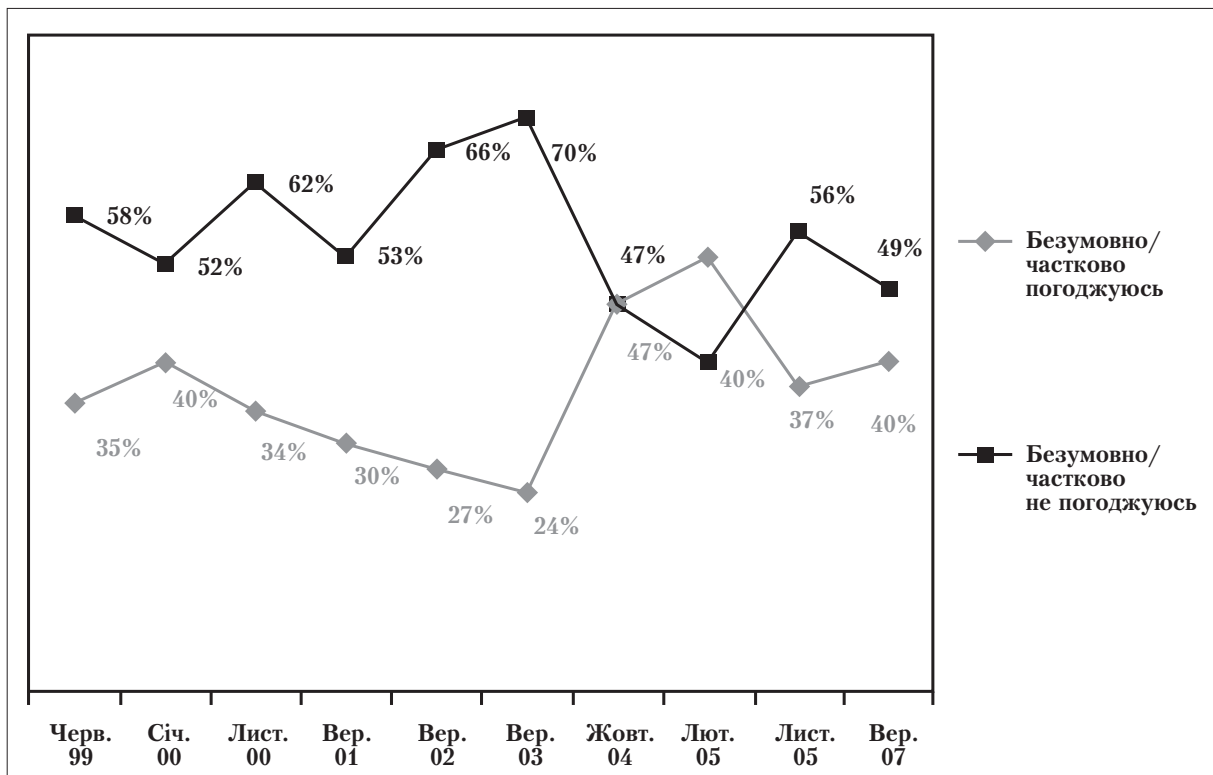
шень, більшість українців вважають, що голосування не дає звичайним людям змоги впливати на прийняття рішень. Не вступаючи у суперечку із попередніми результатами, лише чотири із десяти українців (40%) погоджуються, що голосування дає їм змогу впливати на прийняття рішень у країні, (37% у листопаді 2005 року). Позитивний аспект той, що відсоток тих, хто вважає, що голосування не дає їм змоги впливати на прийняття рішень дещо знизився з 2005 року. Приблизно половина (49%) вважає, що голосування не дає їм змоги впливати на прийняття рішень: це менше від більшості (56%) у 2005 році.

ГОЛОСУВАННЯ МАЄ ВПЛИВ, ВСТАНОВЛЮЄ ТЕНДЕНЦІЇ

ЗМІНА ДУМОК З ПРИВОДУ РІЗНИХ СТОРІН ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ

Погоджуюсь/Не погоджуюсь: “Голосування дає таким людям, як Ви, змогу впливати на прийняття рішень у вашій країні.” n=1,265

МАЛО ОБІЗНАНОСТІ ІЗ ПОПРАВКАМИ ДО ВИБОРЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Результати опитування вказують на те, що більшість українців не знають про дві ключові поправки до виборчого законодавства, введені Радою під час підготовки до виборів 30 вересня. Коли їх запитали, чи вони чули про доповнення, яке вказує, що мінімум 50% зареєстрованих виборців мають проголосувати, щоб результати виборів були чинними, більшість респондентів — 53% — сказали, що вони не знали про це доповнення, у порівнянні із 47% тих, хто чув про нього. З тих, хто чув про поправку, більшість (58%)

вважають, що вона матиме позитивний вплив на виборчі права громадян. Щодо другої поправки, зробленої Радою, яка забороняє голосування за відкріпними талонами у дострокових виборах, до того, як збіг строк повноважень Верховної Ради, лише 35% респондентів сказали, що вони знали про цю поправку. З них більшість (46%) очікує, що це матиме позитивний вплив на виборчі права громадян проти 24% тих, хто думає, що вплив буде негативним і 16% тих, хто каже, що це не матиме жодного впливу.

	Обізнаність*		Очікуваний вплив**			
	Чув	Не чув	Позитивний	Негативний	Немає впливу	Не знаю
Мінімум 50% зареєстрованих виборців мають проголосувати для того, щоб результати виборів були дійсними.	47%	53%	58%	14%	15%	14%
Голосування за відкріпними талонами заборонене при дострокових виборах, до того, як завершиться термін дії повноважень діючої Ради, таких як вибори 30 вересня.	35%	65%	46%	24%	16%	15%

* Показники обізнаності на основі загальної вибірки розміром n=1,265

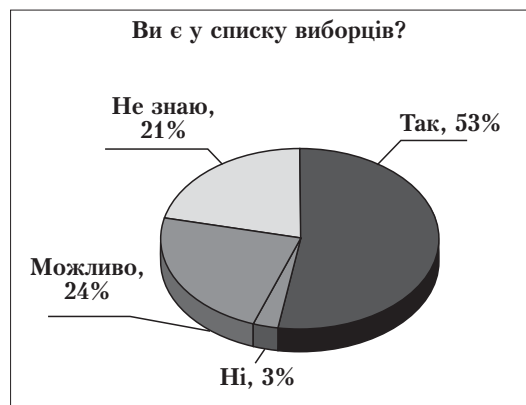
** Результати впливу на основі тих, хто чув про поправки.

Чули про поправку 1: n=597; Чули про поправку 2: n=439

БАГАТО УКРАЇНЦІВ НЕ ЗНАЮТЬ ПРО СВІЙ ОФІЦІЙНИЙ ВИБОРЧИЙ СТАТУС

Крім того, що ознайомленість українців із новими виборчими законами достатньо обмежена, багато з них також не знають свого офіційного виборчого статусу. Більше ніж чотири із десяти українців у передвиборчому опитуванні не знали свого статусу. Більшість (53%) сказали, що вони є у списках виборців, при цьому 23% сказали, що можливо вони є у списках виборців, але вони не впевнені, і ще 21% не знали, чи є вони у списках виборців. Три відсотки точно знали, що їх немає у списках виборців. Недостатня обізнаність про свій статус особливо хвилює молодих українців. Насправді такий високий відсоток, як 56% молодих віком від 18 до 24 рр., не знали, чи є вони у списках. Більше того, майже половина респондентів віком від 25 до 34 рр. також не знали свого статусу виборця.

Майже шість з десяти респондентів також сказали, що вони ніколи не перевіряли списки виборців, щоб дізнатися, чи вони там є. Сорок один відсоток перевіряли списки виборців у минулому. Коли їх запитали, чи вони збираються перевіряти списки виборців перед виборами у вересні, лише

36% сказали, що вони мають такий намір, в той час як більшість (54%) сказали, що вони не збираються перевіряти списки виборців. Серед потенційних виборців (ті, які “дуже вірогідно” або “ймовірно” голосуватимуть), 45% перевіряли свої імена у списках виборців у минулому. Тим часом, 40% збиралися перевіряти списки виборців перед виборами 30 вересня і 50% не збиралися цього робити, 10%, що залишилися, на час опитування були невпевнені будуть чи не будуть вони перевіряти свої імена у списках виборців.

ГОЛОСУВАННЯ ЗАКОРДОНОМ ДЕЩО ОБМЕЖЕНЕ

У той час, як значна більшість респондентів знають, що українці, які живуть закордоном можуть голосувати на виборах, здається відносно незначна кількість українців використовують цю можливість. Наразі аж 85% респондентів знають, що громадяни України, які живуть або працюють закордоном, мають право голосувати на національних виборах. Але серед тих, хто жив або працював за кордоном, або хто має там родичів, голосування закордоном дещо обмежене. З небагатьох респондентів, які жили або працювали закордо-

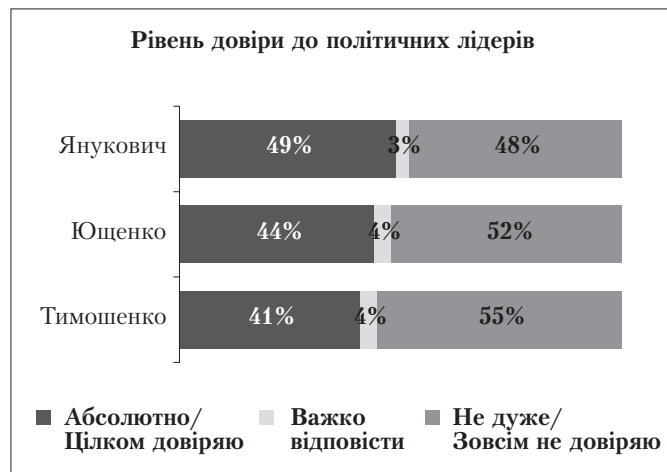
ном минулого року (3%), лише 19% голосували на українських національних виборах, живучи закордоном. Тим часом, трохи більше ніж чверть (26%) тих, хто має родичів, які живуть або працюють закордоном кажуть, що їх родичі у минулому голосували на національних виборах. Це у порівнянні із двома третинами (65%) тих, хто ніколи не голосував на національних виборах, живучи або працюючи закордоном, і 45% тих, чий родичі ніколи не голосували.

ГРОМАДСЬКА ДУМКА ПРО ЛІДЕРІВ ТА ІНСТИТУЦІЇ

Беручи до уваги тривалу політичну кризу, яка охопила країну протягом останніх кількох років, не дивно, що результати опитувань вказують на те, що впевненість українців у їхніх лідерах та інституціях зменшувалася у період перед парламентськими виборами. Серйозність корупції за оцінками в Україні також підриває впевненість громадян у лідерах та інституціях. Хоча загальний рівень довіри низький, довіра до Прем'єр-міністра Януковича перевищує довіру до Президента та колишнього Прем'єр-міністра Тимошенко.

ДОВІРА ДО ЯНУКОВИЧА ДЕЩО БІЛЬША, НІЖ ДО ЙОГО СУПЕРНИКІВ

Здається, українці суттєво розбігаються у поглядах щодо довіри до керівних політичних фігур. Прем'єр-міністр Віктор Янукович отримав найвищий рівень довіри у порівнянні із своїми політичними суперниками Президентом Віктором Ющенко та Юлією Тимошенко (49% проти 44% та 41% відповідно). Ті, хто мають трохи, або зовсім не мають довіри до Януковича, майже дорівнюють тим, хто довіряє йому (48%), що відображає велику поляризацію думок. Крім того, якщо розбити відповіді респондентів по регіонах, чітко впливають розбіжності між сходом та заходом: жителі східного та південного регіонів України набагато більш схильні висловлювати довіру Януковичу (69% та 66% відповідно) у порівнянні із значно нижчим рівнем довіри серед жителів західного та північного регіонів (20% та 36% відповідно). Для Ющенка і Тимошенко домінує протилежна статистика: 62% жителів західного регіону висловили довіру до Ющенка проти лише чверті у Східній Україні. Тим часом дві третини жителів Західної

України сказали, що вони мають довіру до Тимошенко, у порівнянні із 15% у Східній Україні.

Спостерігаючи за зміною довіри до цих трьох лідерів у період з лютого 2005 року — на піку Помаранчевої революції — до вересня 2007 року — одразу перед достроковими парламентськими виборами — ми помітили різке зменшення довіри до Ющенка та Тимошенко у порівнянні із різким збільшенням кількості українців, які ви-

словлювали довіру до Януковича. У лютому 2005 року Ющенко мав довіру двох третин українців, а Тимошенко — 57%. У вересні 2007 року рівні довіри впали до 44% та 41% відповідно. Тим часом, Янукович повернувся сильнішим, ніж був, перемишавшись із рівня довіри ледве 27% до 49%.

НИЗЬКИЙ РІВЕНЬ ДОВІРИ ДО РІЗНИХ ІНСТИТУЦІЙ

Коли респондентів запитали про їхню довіру до окремих українських інституцій, ті, хто висловили недостатню довіру до політичних інституцій, перевищили за кількістю тих, хто довіряє їм. Трохи більше, ніж половина респондентів (52%) сказали, що вони мають трохи, або зовсім не мають довіри до Кабінету Міністрів і 56% мають трохи, або зовсім не мають довіри до Верховної Ради, а кількість тих, хто має до них довіру складала 44% та 40% відповідно. Довіра людей до Міністерства юстиції навіть нижча — лише одна третина респондентів сказали, що вони мають велику або достатню довіру. Натомість рівень довіри до вій-

була на своєму піку, вони все ще значно нижчі, ніж рівні зафіксовані у лютому 2005 р. Насправді, розчарування розвитком справ після Помаранчевої революції у поєднанні із похмурими економічними прогнозами, здається, негативно вплинуло на рівні довіри. Хоча більшість (54%) висловили довіру Верховній Раді у лютому 2005 р., рівень довіри впав лише до 37% у листопаді 2005 року, потім трохи зріс до 40% у вересні 2007 року. Розвиток довіри до Кабінету Міністрів наслідував цей зразок: довіра впала з 57% у лютому 2005 р. до 36% у листопаді 2005 р., потім зросла до 44% у вересні 2007 року. Тенденція із військовими була

ськових вище — 53%. Щодо ЗМІ, не дивлячись на сумніви громадян щодо об'єктивності висвітлення виборів, більшість—61%—стверджують, що вони мають достатню або високу довіру до ЗМІ.

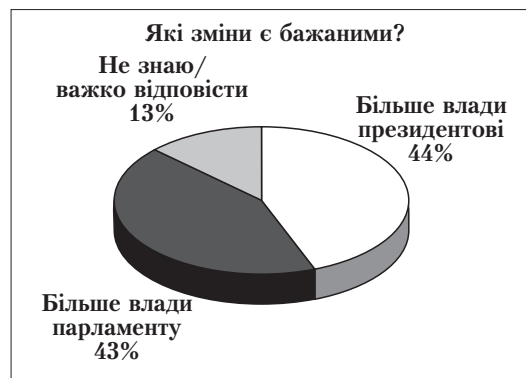
Хоча рівні довіри до основних інституцій трохи покращилися у вересні 2007 у порівнянні із листопадом 2005 року, коли політична криза

дещо іншою: рівень впевненості не підвищився у вересні 2007 року. Але послабшення довіри у період між лютим 2005 р. та листопадом 2005 р.—з 65% до 54%—було менш помітним, ніж падіння довіри, яке спостерігалось для інших зазначених інституцій. Більше того, рівень довіри до військових залишався понад порогом 50% під час минулих трьох опитувань IFES, в той час як і Верховна Рада, і Кабінет Міністрів переживали падіння довіри до набагато нижчого рівня.

БІЛЬШІСТЬ ПОГОДЖУЄТЬСЯ ЗІ ЗМІНОЮ РОЗПОДІЛУ ПОВНОВАЖЕНЬ МІЖ ПРЕЗИДЕНТОМ ТА ПАРЛАМЕНТОМ

Боротьба між Президентом Ющенком та Прем'єр-міністром Януковичем розпочала нещодавні дискусії в Україні про належний розподіл повноважень між президентом та парламентом. Коли

українців запитали, чи необхідна зміна розподілу повноважень між президентом та парламентом, майже половина напевно (26%) або дещо (21%) погодилися, що розподіл повноважень має бути

змінений. Інші українці не бачать необхідності у зміні розподілу повноважень між президентом та парламентом. Приблизно двоє із десяти дещо (11%) або дуже (8%) не згодні із тим, що має відбутися зміна розподілу повноважень. Більш ніж одна третина (34%) не мали своєї думки, що свідчить про недостатню кількість інформації з цього приводу.

Серед тих, хто вважає необхідною зміну розподілу повноважень між президентом та парламентом, приблизно рівний відсоток кажуть, що має відбутися збільшення повноважень президента відносно до парламенту, і що має відбутися

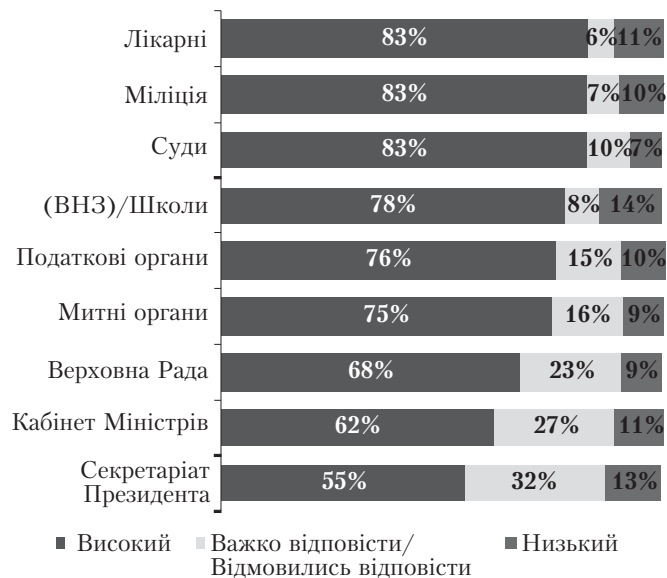
збільшення повноважень парламенту відносно до президента (44% та 43% відповідно).

Із великою кількістю підтримки, яку мають Янукович та його Партія регіонів серед жителів Східної та Південної України, не дивно, що ці жителі більш схильні, ніж будь-хто в Україні, казати, що має відбутися збільшення повноважень парламенту по відношенню до Президента. Переважна більшість на сході (78%) та півдні (62%) підтримує збільшення повноважень парламенту, у порівнянні із 41% у Києві, 28% у центральному, 18% у північному та 13% у західному регіонах.

ВИСОКИЙ РІВЕНЬ ОЧІКУВАНОЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНСЬКИХ ІНСТИТУЦІЯХ

Респондентам опитування дали список інституцій і попросили оцінити наскільки серйозною є корупція в кожній з них. У кожній ситуації більшість казала, що корупція дуже або достатньо серйозна у наступних організаціях: лікарні (83%), міліція (83%), суди (83%), університети/школи (76%), податкові служби (76%), митні служби (75%), Верховна Рада (68%), Кабінет Міністрів (62%), та Секретаріат Президента (55%). Низький відсоток оцінки рівня корупції, як серйозного, у останніх трьох інституціях є таким через достатньо великий відсоток респондентів, які не надали своєї думки з цього приводу взагалі, замість того, щоб сказати, що корупція там не є серйозною.

**Високий рівень очікуваної корупції
в українських інституціях**

СТАВЛЕННЯ ДО ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ

У передвиборчий період думка щодо політичних партій не дуже висока серед населення, адже мало які з політичних партій мають чіткі пропозиції, які б вирішували проблеми, з якими стикається Україна. Українці також висловлюють сумніви з приводу того, чи служать політичні партії інтересам громадськості, оскільки більшість вважає, що вони служать власним інтересам. Як результат високого рівня корупції в Україні і намагання контролювати політичні партії, результати опитування відкрили те, що українці хотіли б, щоб для партій було обов'язковим відкрито декларувати джерела свого фінансування.

БІЛЬШІСТЬ УКРАЇНЦІВ СКЕПТИЧНО СТАВЛЯТЬСЯ ДО МОТИВІВ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ

Чи мають найбільші політичні партії в Україні чіткі пропозиції щодо вирішення проблем, з якими стикається країна?							
	Усього	Київ	Північ	Захід	Центр	Південь	Схід
Так, більшість пропонують свої рішення	17%	4%	11%	16%	23%	26%	15%
Ні, тільки деякі пропонують свої рішення	47%	47%	55%	49%	37%	44%	46%
Ні, жодна не пропонує своїх рішень	22%	29%	11%	25%	18%	19%	25%
Не знаю	15%	20%	22%	10%	22%	11%	13%

n= 1,265

Навіть при інтенсивній передвиборчій кампанії політичних партій протягом часу проведення цього опитування, лише 17% українців сказали, що більшість політичних партій мають чіткі пропозиції, які вирішують проблеми, з якими стикається Україна. Майже половина українців (47%) кажуть, що лише деякі партії мають чіткі пропозиції, і 22% кажуть, що жодна партія їх не має. П'ятнадцять відсотків не дали відповіді. Розглядаючи відповіді по віковому профілю, ми не помітили статистично значної різниці у поглядах, крім однієї вікової групи. Респонденти віком від 55 до 64 років більше схильні висловлювати позитивні погляди щодо політичних партій: 24% із них сказали, що більшість політичних партій мають чіткі пропозиції щодо вирішення проблем. Це вдвічі більше, ніж даний показник у віковій групі від 35 до 44 рр. (12%)

Розподіл відповідей за географічним розташуванням показує цікаві факти: респонденти у Києві схильні бути менше за всіх інших оптимістичними з приводу пропозицій політичних партій: майже троє із 10 респондентів у Києві (29.3%) сказали, що жодна із політичних партій не має чітких пропозицій для вирішення проблем, проти лише 4%, які сказали, що більшість партій мають чіткі пропозиції, і 47% сказали, що лише деякі політичні партії їх мають. Громадяни Східної та Західної України, схоже, поділяють скептицизм щодо політичних партій, не дивлячись на свої протилежні політичні погляди. Чверть респондентів у кожному із цих регіонів вважають, що жодна із політичних партій не має чітких пропозицій, які могли б допомогти вирішити проблеми, проти 11% респондентів на півночі. Цікаво, що на відсоток тих, хто швидше за все буде голосувати на виборах 30 вересня впливає їхня думка щодо

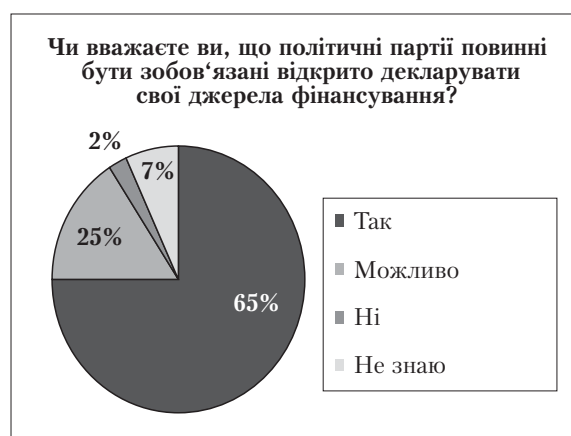
відсотку партій, які мають чіткі пропозиції. Серед тих, хто сказав, що більшість партій мають чіткі пропозиції, 74% швидше за все будуть голосувати, цей показник становить 65% серед тих, хто сказав, що деякі партії мають чіткі пропозиції, і 45% серед тих, хто сказав, що жодна з партій не має чітких пропозицій.

Більшість українців також скептично ставляться до послідовності політичних партій. П'ятдесят чотири відсотки респондентів вважають, що політичні партії в першу чергу служать власним інтересам. Лише 5% сказали, що політичні партії в Україні служать інтересам людей, в той час, як 16% кажуть, що партії служать бізнес-інтересам та 15%-інтересам можновладців. Одна загальна скарга щодо політичних партій в Україні полягає в тому, що вони приділяють увагу людям протягом передвиборчих кампаній, а потім не служать їм між виборами. Це висновки по даних з двох окремих питань у опитуванні. Коли людей запитали, як часто представники політичних партій допомагають їм вирішувати проблеми в період між виборами, 2% сказали, що представники партій роблять це постійно, 18% сказали, що вони роблять це час від часу, і 69% сказали, що вони рідко це роблять або взагалі ніколи. На запитання, як часто представники партій звертаються до громадян, щоб дізнатися їхні думки або ідеї з приводу важливих питань у період між виборами, 4% відповіли — постійно, 16% - інколи, і 69% - рідко або ніколи.

Чийм інтересам служать політичні партії?	
Власним	54%
Бізнесу	16%
Можновладцям	15%
Українському народу	5%
Інше	1%
Не знаю	9%
n = 1,265	

Беручи до уваги серйозне занепокоєння корупцією в країні слідом за державними корупційними скандалами у 2005 році, не дивно, що 65% українців вважають, що політичні партії повинні бути зобов'язані відкрито декларувати свої джерела прибутку, які використовуються для фінансування їх операцій. Четверть вважає, що, можливо, партії повинні бути зобов'язані відкрито декларувати джерела свого фінансування, і лише 2% кажуть, що вони не повинні бути зобов'язані робити це.

Питання з приводу декларування фінансування також задали трохи по-іншому щодо високопосадовців в уряді та обраних представників. 87% напевно або дещо згодні з тим, що ці поса-

довці повинні бути зобов'язані щорічно відкрито декларувати своє майно та доходи для того, щоб збільшити відкритість в українській політиці. Лише сім відсотків, з іншого боку, вважають, що високопосадовці та обрані представники мають таке саме право на конфіденційність, як і усі інші, і тому не повинні бути зобов'язані відкрито декларувати своє майно та доходи.

СТАВЛЕННЯ ДО ДЕМОКРАТІЇ

Сприйняття українцями рівня демократії залишалося низьким на той час, коли вони готувалися іти до виборчих дільниць, щоб проголосувати на парламентських виборах. Оскільки вони асоціюють демократію з економічним зростанням, результати опитування вказували на домінуюче незадоволення економічною ситуацією, що й мало негативний вплив на імідж демократії в Україні. Разом із слабким сприйняттям України як демократії, існує також зростаюче переконання, що втягування громадян у політику може призвести до нестабільності і хаосу. Не дивлячись на це відчуття безнадії, люди все ще підтримують проведення демонстрацій як використання своїх прав.

УКРАЇНЦІ ВИЗНАЧАЮТЬ ДЕМОКРАТІЮ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПОЛІТИКИ ТА ЕКОНОМІКИ

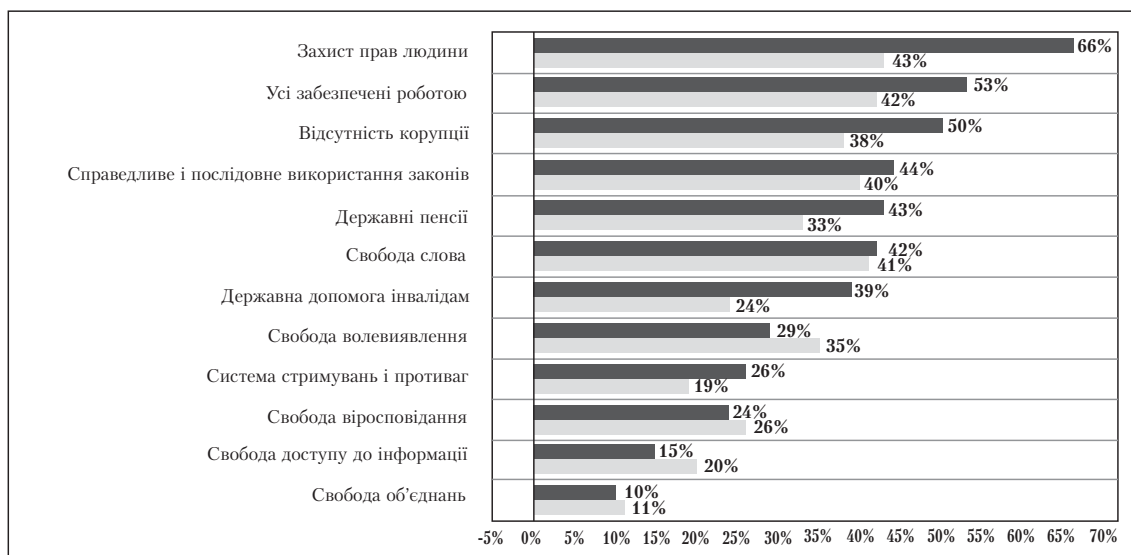
Українцям дали список із 12 можливих значень демократії і попросили вибрати з них п'ять, які, на їхню думку, точніше за все описують, що значить жити в демократії. Дивлячись на список визначень, українці більше за все схильні казати, що життя у демократії означає захист прав людини (66%). Проводячи асоціацію розвитку демократії із економічним зростанням, українці вважають, що жити за демократії означає, що усі мають роботу (53%).

У той час, як проблема корупції в Україні значно впливає на думки респондентів, не дивно, що наступне найбільш часте визначення демократії — відсутність корупції серед офіційних осіб

(50%). Слідом за корупцією українці визначають демократію як справедливе і постійне виконання законів (44%). Інші українці розглядають демократію як “соціальну державу,” де ознаки демократії включають в себе державну підтримку пенсіонерів (42%) або державну підтримку тих, хто не може працювати (39%).

Набагато менше українців визначають демократію відповідно до деяких прав, які вважаються найголовнішими у цій політичній системі. Свободи, зазначені українцями, включають в себе свободу слова (42%), свободу голосувати (29%), свободу віросповідання (24%), свободу преси (15%) та свободу об'єднання (10%).

ЗНАЧЕННЯ, ЯКИМИ НАДІЛЯЄТЬСЯ ДЕМОКРАТІЯ

СПРИЙНЯТТЯ УКРАЇНИ ЯК ДЕМОКРАТІЇ ЗАЛИШАЄТЬСЯ НИЗЬКИМ

Три роки пройшло з часів Помаранчевої революції, і оптимізм, породжений нею, розсіявся. Натомість, українці залишилися розчарованими політичною і економічною ситуацією в країні. Через це не дивно, що дуже мало українців вважають свою країну демократичною. Відповідно до результатів у листопаді 2005 року, лише приблизно чверть (27%) українців кажуть, що Україна — демократія, а майже вдвічі більша кількість людей каже, що Україна не є демократією (49%). Ще 22% не мають своєї думки, і лише небагато українців (2%) вважають, що Україна на шляху до демократії.

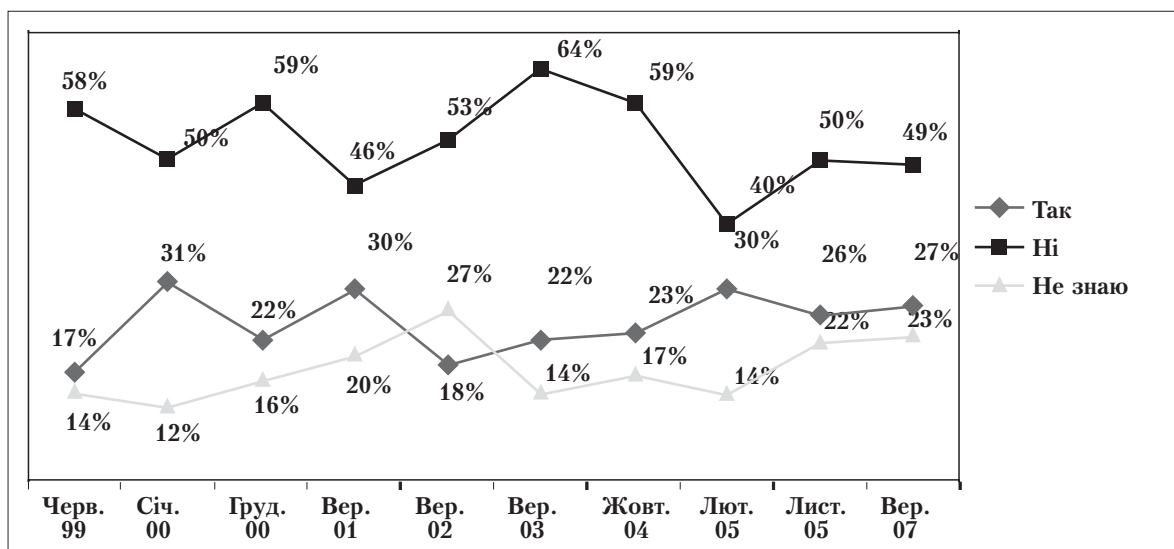
Думки з цього приводу мають регіональні відмінності. Жителі сходу, Києва та півдня більше схильні сприймати Україну як країну без демократії, більше ніж будь-де у країні. Більшість на сході (61%) та у Києві (54%) і приблизно половина на півдні (48%) вважають, що Україна не є демократією. Натомість, у решті регіонів менше людей вважають, що Україна не є демократією (Північ 41%; Захід 39%; Центр 38%).

Так само, як у листопаді 2005 року, прибічники Партії регіонів Януковича більше схильні казати, що Україна не є демократією, ніж ті, хто

підтримують одну з партій Помаранчевої революції. Приблизно 57% тих, хто планував голосувати за Партію Регіонів сказали, що Україна не є демократією, у порівнянні із тими, хто планував голосувати за Блок Тимошенко (41%) або Блок «Наша Україна-Народна Самооборона» (39%). Але, і це свідчить про розчарування в українській слабкій демократії, з тих українців, які планували голосувати за одну з партій «Помаранчевої революції» — Блок Тимошенко або «Нашу Україну», більше тих, хто кажуть, що Україна не є демократією, ніж ті, що вважають, що Україна - демократія.

Як видно із попередніх опитувань IFES, тенденція стверджувати, що Україна — не демократія, пов'язана із незадоволенням теперішньою економічною ситуацією у країні. Українці, які вважають теперішню економічну ситуацію дещо або дуже поганою, набагато більш схильні казати, що країна не є демократією, ніж ті, які розглядають економіку більш позитивно (51% проти 34%). Ці результати — ще один доказ того, як економічна нестабільність країни може підірвати народну підтримку демократії. Більше того, це доказ важливості економічного розвитку для розвитку демократії.

ЧИ Є УКРАЇНА ДЕМОКРАТІЄЮ? ДУМКИ З ПРИВОДУ ДЕМОКРАТІЇ, ТЕНДЕНЦІЯ

УКРАЇНЦІ СУМНІВАЮТЬСЯ В ТОМУ, ЩО НАЦІОНАЛЬНИЙ УРЯД ПОВАЖАЄ ПЕВНІ ПРАВА І СВОБОДИ

Демократичний уряд гарантує певні права і свободи своїм громадянам, такі як верховенство права і основні права людини. Але все більше і більше розпад демократії означає втрачені права і свободи. Насправді, що ще більше посилює втрату оптимізму щодо українського демократичного майбутнього, так це недостатня повага національного уряду щодо певних прав і свобод.

Коли українців запитують про те, наскільки національний уряд поважає різні права і свободи, у списку немає жодної свободи, яку більшість українців визнають такою, яку завжди поважає національний уряд. Натомість, українці зображують національний уряд як такий, що є набагато більш вибірково у повазі та захисті прав.

Найбільш часто згадувана свобода, яку за оцінками найбільше поважає національний уряд, це свобода віросповідання. Більш ніж одна третина українців (37%) вважають, що національний уряд поважає їх право свободи віросповідання, але приблизно такий самий відсоток також каже, що національний уряд поважає це право до певної міри.

Лише за декілька тижнів до виборів результати опитування вказували на те, що українці скептично ставляться до того, наскільки національним урядом поважається їхнє право голосувати. Разом із суттєвим відсотком українців, які вважають, що національний уряд не поважає їх свободу слова (33%) або свободу доступу до інформації (28%), це викликало серйозні сумніви щодо можливості проведення вільних і чесних виборів.

Прошло лише декілька років після політичних протестів та Помаранчевої революції, але теперішня оцінка недостатньої поваги уряду до права на об'єднання свідчить про неможливість революційних страйків або протестів сьогодні. Беручи до уваги історію використання демонстрацій для впровадження змін в Україні, сьогодні мало хто з українців вірить, що національний уряд досі підтримує це право, адже лише 14% сказали, що уряд завжди поважає їх свободу об'єднання.

Врешті-решт, коли справа доходить до основних прав людини, для багатьох українців захист прав людини національним урядом відійшов на другий план. Приблизно половина (52%) українців вважають, що національний уряд не захищає права людини.

УКРАЇНЦІ ЗАЛИШАЮТЬСЯ ЗАЦІКАВЛЕНИМИ У ПОЛІТИЦІ

Не дивлячись на тривалі боротьбу і роздори, які поглинули український політикум протягом минулого року, українці все ще цікавляться політикою та урядовими справами. Насправді, зацікавленість у політиці та уряді зростає з листопада 2005 року. У 2007 р. більшість українців (63%) казали, що вони цікавляться справами політики і уряду, але більша кількість респондентів казали, що вони лише дещо (47%), або не дуже (16%) зацікавлені. Порівнюючи ці результати із листопадом 2005 року, відбулося невелике підвищення відсот-

ку тих, хто каже, що вони зацікавлені у політиці та урядових справах (57% проти 63%).

На теренах усєї країни більшість в усіх регіонах демонструє зацікавленість у політиці та урядових справах. Молоді люди віком від 18 до 19 років найменш часто кажуть, що вони зацікавлені у політиці та уряді у порівнянні із іншими віковими групами.

ДЕМОНСТРАЦІЇ ВВАЖАЮТЬ ЗАКОННИМ ЗАСТОСУВАННЯМ ДЕМОКРАТИЧНИХ ПРАВ

Мирні протести, які відбувалися після другого туру президентських виборів у 2004 році, продемонстрували готовність великої кількості звичайних українців відмовитися від прийняття результатів сфальсифікованих виборів. Незважаючи на те, що ейфорія після Помаранчевої революції розтанула, цей дух і віра в законність і спроможність звичайних українців впливати на політичні процеси досі чітко помітні. Відповідно до результатів 2005 року, майже сім з 10 (68%) українців вважають проведення демонстрацій законним використанням демократичних прав учасниками і організаторами демонстрацій (70% у 2005 році). Лише два із 10 (21%) незгодні.

На теренах усієї країни більшість в усіх регіонах згодні із законним застосуванням демонстрацій. Але жителі Києва, який був центром демонстрацій Помаранчевої революції, мають дещо більш негативне сприйняття використання демонстрацій. Респонденти з Києва дещо більше ніж решта схильні не погоджуватися із тим, що проведення демонстрацій є законним застосуванням демократичних прав тих, хто їх організує та приймає в них участь. Ця думка може бути результатом перебування у безпосередній близькості до демонстрацій Помаранчевої революції, а також зростаючим розчаруванням у недостатніх демократичних та економічних змінах, що наступили після того.

БІЛЬШІСТЬ УКРАЇНЦІВ ВВАЖАЮТЬ, ЩО УЧАСТЬ ГРОМАДЯН У ПОЛІТИЦІ ПОВ'ЯЗАНА ІЗ НЕСТАБІЛЬНІСТЮ

У той час, як українці продовжують почуватися відстороненими від процесу прийняття рішень урядом, зріс відсоток українців, які вважають, що активніша участь громадян у політичному житті може мати негативний ефект для країни. Лише приблизно половина (53%) не вважають, що активніша участь українських громадян у політичних справах у майбутньому призведе до хаосу та нестабільності в країні, у порівнянні до 68% у 2005 році.

З іншого боку, більше ніж чверть (27%) згодні, що активніша участь громадян у політичному житті призведе до нестабільності та хаосу. У 2005 році, менше людей (14%) погоджувалися, що активніша участь громадян у політичному житті призведе до нестабільності та хаосу. Двадцять один відсоток респондентів не мали своєї думки (19% у 2005 році).

ГРОМАДЯНСЬКА АКТИВНІСТЬ

Починаючи з моменту проведення попереднього дослідження IFES в листопаді 2005 р., рівень громадянської активності українців знизився. Дійсно, збудження, викликане Помаранчевою революцією у сфері громадянської активності, з тих часів поступово спадало.

УКРАЇНЦІ ПОКАЗУЮТЬ НИЗЬКІ РІВНІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ

У період одразу після Помаранчевої революції ті події надихали респондентів бути активними в представленні своїх інтересів. Проте, починаючи з попереднього дослідження IFES, проведеного в листопаді 2005 р., за даними опитувань відбулося зниження рівня громадянської активності українців. Коли респондентам пропонували перелік різних типів громадянської діяльності та питали, чи вони брали участь в такій діяльності протягом останніх 12 місяців, щоб висловити свою думку, дуже небагато українців повідомляли про свою громадянську активність. Зовсім небагато українців (4%) повідомили про те, що вони зв'язувалися або відвідували якого-небудь держслужбовця, щоб висловити свою думку, 3% брали участь у демонстрації, 2% дзвонили на радіо або телевізійні ток-шоу, 2% надсилали SMS, щоб висловити свою думку, 2% підписували петицію, і / або 1% зв'язувався з газетою або журналом, щоб висловити свою думку.

Члени різних громадських організацій	
Профспілок	13.7%
Політичних партій	3.3%
Релігійних груп	1.6%
Неурядових організацій	0.7%
Спілок митців/науковців	0.4%
Органів місцевого самоврядування	0.4%
Інше	0.3%
Нічого з вищезазначеного	80.9%
n = 1265	

Загалом рівень громадянської активності в Україні досить низький, про що свідчать сукупні показники участі українців в роботі різних громадських організацій. Членство в різних професійних, соціальних, культурних групах і групах підтримки залишилося на відносно такому ж рівні, як під час дослідження листопаду 2005 р.

Тринадцять відсотків кажуть, що вони — члени профспілок, 3.3% - політичних партій, 1.6% - релігійних груп, 0.7% - неурядових організацій і по 0.4% - члени спілок митців/учених і органів місцевого самоврядування. Великий відсоток респондентів (81%) кажуть, що вони не є членами жодної з цих типів організацій.

Двадцять відсотків українців кажуть, що вони обізнані про неурядові організації (НУО), які працюють в їх регіоні. П'ятдесят відсотків не обізнані про жодні НУО, які працюють в їх регіоні, і 17% не знають, що таке НУО. Серед обізнаних про те, що таке НУО, 45% вважають, що вони необхідні або важливі для України, тоді як 16% говорять, що вони непотрібні. Приблизно четверо з десяти (39%) не дали відповіді. Як можна було б передбачити, особи, обізнані про НУО, що діють у їх регіоні, значно більше схильні вважати, що вони необхідні, ніж ті, хто не обізнаний про жодні НУО в їх регіоні (83% проти 31%).

Що стосується волонтерської роботи, переважна більшість українців (89%) ніколи в минулому не проводила ніякої волонтерської роботи. Три відсотки кажуть, що вони були волонтерами протягом минулих дванадцяти місяців, і 5% говорять, що вони були волонтерами, але раніше, ніж протягом минулих дванадцяти місяців.

МІСЦЕВЕ УРЯДУВАННЯ

На відміну від низького рівня довіри до національного уряду, рівень довіри до лідерів та інституцій на місцевому рівні дещо вищий. Але рівень задоволення реагуванням і роботою місцевих органів влади залишається недостатнім. Наразі українці відзначають погіршення роботи деяких служб місцевого управління.

ЗМІШАНІ ДУМКИ ЩОДО ЗАКЛАДІВ ТА КЕРІВНИЦТВА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО УПРАВЛІННЯ

Рівень довіри до певних закладів органів місцевого управління та їх керівників перевищує рівень довіри, який українці мають до інституцій національного уряду. Приблизно чотири з 10 українців висловлюють достатній або високий ступінь довіри Верховній Раді або Кабінету Міністрів, але ще більший відсоток, який складає половину респондентів (51%), кажуть, що вони мають достатній або високий ступінь довіри до своїх міських/сільських рад — проти 40%, які ма-

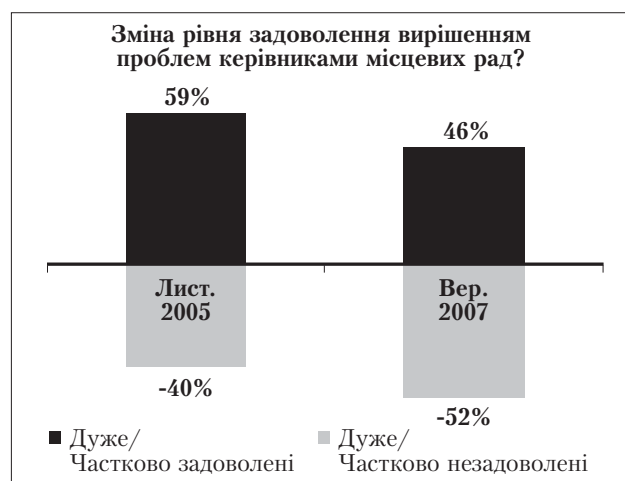
ють невисокий рівень довіри до цих інституцій. 51% респондентів кажуть, що мають довіру до свого мера — проти 41%, які не мають довіри до нього/неї. Тим часом респонденти розійшлися у своїх думках щодо їх районних адміністрацій та губернаторів областей. Сорок два відсотки мають довіру до своєї районної адміністрації (40% не мають), і 40% довіряють губернатору області (39% не довіряють).

МЕНШЕ УКРАЇНЦІВ ЗАДОВОЛЕНІ РЕАГУВАННЯМ І СЛУЖБАМИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО УПРАВЛІННЯ

Для того, щоб оцінити реагування службовців місцевих міських або сільських рад, респондентів запитали, чи вони колись зв'язувалися із своїм місцевим керівництвом для вирішення питання або прохали про допомогу для вирішення проблеми. Двадцять три відсотки усіх українців (приблизно стільки ж, скільки в опитуванні листопаду 2005 року), сказали, що вони раніше контактували із місцевими службовцями для ви-

рішення питань або прохали про допомогу для вирішення проблеми.

Серед тих, хто звертався до місцевих керівників, 54% кажуть, що вони отримали відповідь від них, а 25% кажуть, що вони отримали часткову відповідь. Дев'ятнадцять відсотків не отримали жодної відповіді, що дає відсоток, схожий до опитування IFES у листопаді 2005 року. Рівень задоволення вирішенням керівниками проблем зменшився з часів опитування 2005 року.

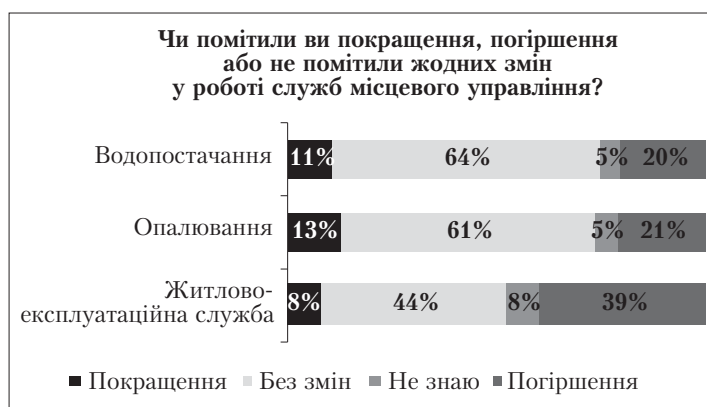
У цьому опитуванні 46% тих, хто отримав відповідь, кажуть, що вони були задоволені нею (59% у 2005), а 52% не були задоволені відповіддю (40% у 2005). Тих, хто ніколи раніше не звертався до місцевих керівників, запитали, чому вони цього не робили. Третина респондентів сказали, що їхні проблеми не були достатньо важливі і не потребували звернення до місцевих посадовців. Приблизно чверть респондентів (24%) кажуть, що вони зазвичай вирішують свої проблеми самі. Двадцять один відсоток вважають, що звернення

до місцевого керівництва не принесе жодних результатів, адже “вони не мають влади.” Приблизно 13% відсотків кажуть, що вони ніколи не зверталися до місцевих посадовців тому, що не довіряють їм.

Респондентів опитування запитали, чи вони помітили покращення, погіршення чи не помітили жодних змін у роботі трьох служб, послуги яких надають органи місцевого управління. Респонденти, які помітили погіршення у водопостачанні, перевищують за кількістю тих, хто помітив покращення (20% проти 11%). Крім цього, 21% помітили погіршення опалювання у регіоні у порівнянні із 13% тих, хто помітив покращення.

Зазначимо, що респонденти у цьому опитуванні більше схильні казати, що вони побачили погіршення роботи цих служб, ніж у опитуванні IFES у листопаді 2005 року.

Але значна більшість (64% та 61%) не спостерігають ніяких змін у водопостачанні та опаленні в регіоні. Жителів міст та містечок запитали про житлово-експлуатаційну службу. Тридцять дев'ять відсотків помітили погіршення у роботі цієї служби у порівнянні з 8% тих, хто помітив покращення. Сорок чотири відсотки не помітили жодних змін.

ЗОВНІШНЯ ДОПОМОГА

Рівень обізнаності про міжнародну допомогу Україні залишається дуже низьким, як загалом, так і стосовно Агенції з міжнародного розвитку США (АМР США - USAID). Українці підтримують програми міжнародної допомоги у сферах охорони здоров'я, економічного розвитку та демократії й управління. Проте, коли українцям сказали, що ця організація надала більше 1.6 мільярдів доларів підтримки Україні з 1992 року, більшість сказали, що усвідомлення цього створює у них більш позитивне враження про організацію. Ці результати вказують на необхідність інтенсивніших кампаній з інформування громадськості про міжнародну допомогу, яка надається Україні, щоб мати позитивне сприйняття громадськості.

ПОЛОВИНА УКРАЇНЦІВ НЕ ЗНАЮТЬ ПРО МІЖНАРОДНУ ДОПОМОГУ

Приблизно половина (50%) українців не знали, що іншими країнами Україні надається якась фінансова допомога. Натомість, суттєвий відсоток (42%) знали про те, що Україні надається міжнародна допомога. Вісім відсотків не мали достатньо інформації, щоб запропонувати свою думку.

Чи знаєте ви, що інші країни надають Україні міжнародну допомогу?	
Так	42%
Ні	50%
Не знаю/Відмовилися	8%

n = 1265

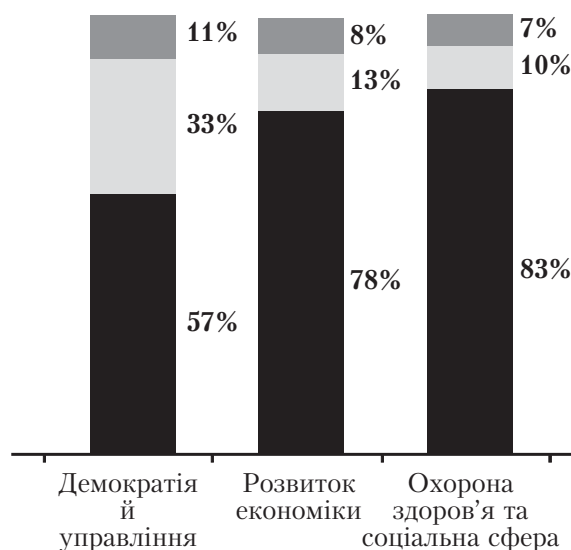
Серед українців, які знають про яку-небудь міжнародну допомогу, існує розходження з приводу того, наскільки ефективною чи неефективною ця допомога є для їх країни. Приблизно однакові частки респондентів кажуть, що вона дуже або досить ефективна (41%), інші кажуть, що вона досить або дуже неефективна (40%). Дев'ятнадцять відсотків не мали власної думки з приводу ефективності міжнародної допомоги.

УКРАЇНЦІ ПІДТРИМУЮТЬ ОТРИМАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ДОПОМОГИ У СФЕРАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН

Коли українців запитали, чи вони підтримують, чи заперечують проти міжнародної допомоги у різних сферах, виявилось, що підтримка проектів з охорони здоров'я та соціальних змін перевищує підтримку усіх інших сфер. У той час, як більшість підтримує отримання міжнародної допомоги в усіх сферах, більшість українців (83%) підтримує отримання міжнародної допомоги на охорону здоров'я та соціальні зміни, при чому більша кількість респондентів кажуть, що вони сильно (52%), а не лише певним чином (31%) підтримують цю діяльність. З невеликим відривом від підтримки у сферах охорони здоров'я та соціальних змін значна більшість українців (78%) під-

тримує міжнародну допомогу у сфері економічного розвитку. Найменшу підтримку із трьох сфер міжнародної допомоги отримує сфера демократії та управління.

Звісно, набагато більше протиріч, ніж інші сфери, викликає підтримка міжнародної допомоги у сфері демократії та управління — лише 57%. Дехто в Україні зображує Помаранчеву революцію, як проект Західних країн, отже не дивно, що значний відсоток (33%) проти отримання міжнародної допомоги у сфері демократії та управління.

БІЛЬШІСТЬ УКРАЇНЦІВ НЕ ЗНАЮТЬ ПРО АМР США (USAID)

Чи знайомі ви з Агенцією з міжнародного розвитку США (USAID)?	
Так	7%
Ні	87%
Не знаю / Відмовились	6%
n = 1265	

Мало хто з українців (7%) каже, що знайомий із АМР США (USAID), приблизно дев'ять із 10 (87%) кажуть, що вони не знають про АМР США (USAID).

Серед того невеликого відсотку українців, що знайомі з АМР США (USAID), приблизно шестеро з 10 (59%) мають позитивне ставлення до цієї організації. Натомість, лише один з десяти 10 (12%) має негативне ставлення до АМР США (USAID). Інші 29% не дали відповіді.

Українців, які знають про АМР США (USAID), далі запитали про деякі конкретні сфери, які фінансує АМР США (USAID); включаючи демократію і управління, економічний розвиток та систему охорони здоров'я та соціальні зміни. Подібно до підтримки людьми міжнародної допомоги у цілому, більшість із тих, хто знає про АМР США (USAID), підтримують допомогу у сферах охорони здоров'я та соціальних змін (85%), а також економічного розвитку (80%). Деяко менше, але все ж більшість (64%) підтримують допомогу АМР

США (USAID) у сфері демократії та управління.

Коли українців попросили оцінити, скільки США витрачають щороку на підтримку своїх програм в Україні, більшість (77%) сказали, що їм важко оцінити цю суму. Лише чверть українців можуть надати свої оцінки, серед яких 4% вважають, що США надають менше, ніж 10 мільйонів доларів щорічної підтримки, 6% кажуть, що між \$10 та \$50 мільйонами, 5% вважають, що між \$50 та \$100 мільйонами та 8% думають, що сума, яку витрачають щорічно, перевищує 100 мільйонів доларів.

Скільки, на Вашу думку, витрачають США щороку для підтримки своїх програм в Україні?	
Від \$0 до \$10 мільйонів	4%
Від \$10 до \$50 мільйонів	6%
Від \$50 до \$100 мільйонів	5%
Понад \$100 мільйонів	8%
Не знаю/Відмовляюсь відповідати	77%
n = 1265	

Коли українців поінформували, що АМР США (USAID) надало 1.6 мільярд доларів допомоги Україні на такі сфери, як розвиток економіки та бізнесу, включно із сільським господарством, ЗМІ, громадянським суспільством та місцевим самоврядуванням, покращенням охорони здоров'я та енергетики і навколишнього середовища, при-

близно четверо із 10 (42%) сказали, що це створює у них більш привабливий образ організації. Натомість, зовсім небагато українців (6%) мають тоді менш привабливе враження про АМР США (USAID). Але для 24% українців ця інформація жодним чином не змінює їхнє уявлення про АМР США (USAID). Більше ніж троє з 10 (28%) не мали власної думки з цього приводу.

У межах опитування також питали, чи українці пам'ятають, чи вони читали нещодавно будь-які статті у місцевій пресі про АМР США (USAID) та їхні програми. Лише 3% українців сказали, що вони нещодавно читали статті про АМР США (USAID) та їхні програми, а більшість українців (91%) не читали. Шість відсотків не змогли дати відповідь.

